

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2020. nyár

ABLONCZY Balázs

BARTA Ágnes

CSURKA László
(1936–2020)

MÉSZÁROS Martin

RÁTÓTI Zoltán

VIDNYÁNSZKY Attila

Premierek 2020/2021

Trianon és a színház

Járvány miatt zárva

a 2020/21-es évad előadás-ajánlójával és bérlethirdetésével

Hevesi Sándor – Ahogy lesz... • **Új évad** – premierajánlók, az évad történetei • **Színházbérletek** – kedvező konstrukciók, kedvezmények • **SZ.Í.N változás** – ifjúsági programok • **2020/2021** – a Nemzeti Színház társulata • **Apponyi-beszéd** – ahogy a színész és a történész látja • **Zárvatartás** – spanyoljárvány és koronavírus • **A Nemzet Színésze** – száz éve született Zenthe Ferenc

Hevesi Sándor

Ahogy lesz...

Bárminő üldözésnek vannak is kitéve ezidőszerint sok helyütt a magyar színtársulatok, a magyar városokban a magyar szót a színpadon elhallgattatni nem lehet, ha a magyarságban csak egy kis ragaszkodás él még e nagyszerű hagyományok iránt s ahol a magyar színész magyarul szólhat, ott nemcsak a régi gyökérszálak fejlődnek tovább, hanem új gyökérszálak nőnek, új kapcsolatok szövődnek, a színpad fölöttébb alkalmas arra, hogy külön területeken élő nemzetrészekben is teljes vehemenciával tartsa fenn a nemzeti öntudat nagy gondolatát.

Ennek természetesen van egy igen mélyreható etnikai föltétele, mely mindenestül Csonka-Magyarországon múlik. Es ez nem több és nem kevesebb, mint az, hogy a magyar drámairodalom, amely utóbbi időben meglehetősen ledéren és léhán fogta fel a maga feladatát, le tud-e merülni az ezeréves múltba, Nagy-Magyarország ezeréves megpróbáltatásának szörnyű jeleneteibe, hogy onnan megújhódva és megacélosodva kerüljön ismét fölszínre, teljes és tiszta tudatában annak, hogy a színpadon a nemzet legnagyobb problémáit kell fölvetnie és művésziileg kialakítania. A magyar történelmi dráma problémája ma új alakban lép előtérbe s megoldást követel. Csonka-Magyarország drámaíróját csak a régi, a történelmi, a nagy Magyarország egyesíti azokkal, akiket elszakítottak tőlünk. A magyar történelmi dráma, amely hosszú időn keresztül dilettánsok kedvtelése volt akadémiai pályázatok kapcsán, ma vitális kérdéssé lett minden magyar embernek — s kell, hogy vitális kérdéssé váljék minden drámaírónak, akinek van hajlama és érzelme ahhoz, hogy átélje és föltámassza a múltakat.

A magyar érzés teljességét csak a háború előtti Magyarország tudja megadni nekünk s a magyar színpad jövőjét, az elszakított magyar színházakkal való igazi, szoros és termékeny kapcsolatunkat csak az biztosíthatja, ha Csonka-Magyarországon a drámairodalom nemzeti és erkölcsi irányában elmélyül, aminek elsősorban — magyar történelmi dráma renaissanceában kell megnyilatkoznia. (...)

Ennek a nemzeti drámának nem Kisfaludy, hanem Katona szellemében kell fejlődnie. Nemzetinek kell lennie s nem hazafiasnak, drámainak és nem retorikainak, művészinak és nem propagatívnak. A propagatív erő nem frázisokban rejlik, hanem abban a benső öntudatban, amely a művet áthatja s amelynek nincs szüksége olcsó, dilettáns eszközökre, mert ha megvan, megdobban tőle minden rokonszív, akármily messze idegenben is, ha pedig nincs meg, a dráma úgysem hat a komoly elemekre s legföljebb a naiv karzati közönség tapsait válthatja ki. A magyar drámának nem új mottókra, hanem új lélekre van szüksége — úgy kell újjászületnie, ahogy Szent Pál kívánja, s akkor a nemzet politikai fejlődésében ugyanolyan része lesz, mint volt a színjátszásnak a múlt század első felében.

Hevesi Sándor rendező, egyetemi tanár, drámaíró, kritikus 1923 és 1932 között a Nemzeti Színház igazgatója volt. A magyar színpad ahogy volt és ahogy lesz című tanulmány a Kosztolányi Dezső által szerkesztett Vértó Magyarországnak kötetben jelent meg 1920-ban.

6 ÉVADFORDULÓ

„Miközben a kulturális intézmények is rengeteg tapasztalatot szereztek a karantén okozta válság megoldása közben, sok színház a következő ősze akarná bezsúfolni elmaradt programjait. Persze nagy a kísértés arra, hogy mi is már előkészített eseményeket halmozzunk az új évad elején, de ha komolyan vesszük a felismeréseinket, akkor józan tervezésre van szükség.” (Vidnyánszky Attila)

31 CSURKA LÁSZLÓ

„Leginkább a verseknek köszönhetem, hogy megerősödött bennem az érzés: jó magyarnak lenni. Mindebből persze az is következik, hogy számomra a színészet a legszebb hivatás. Hiszen magyarul beszélhetek másoknak is arról, ami nekem fontos, és szerintem ezzel jó ügyet szolgálok.”

36 KARANTÉN – 1918, 2020

Az első világháború után a spanyoljárvány miatt zártak be a színházak, miközben összeomlott a történelmi Magyarország. 2020-ban a koronavírus miatt kényszerültek leállni a színházak is. Történelmi visszatekintés és pillanatkép két fiatal színész járványnapjaiból.

43 A TÖRTÉNELEM SZÍNPADÁN

Retorika, politika, művészet. Apponyi Albert legendás trianoni beszéde Ablonczy Balázs történész és a szónoklatot a Tizenhárom almafa előadásában elmondó színművész, Rátóti Zoltán nézőpontjából.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2020. nyár

Ingyenes időszaki kiadvány
VII. évfolyam, 7. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

A szerkesztő munkatársa:

Görömbölyi László

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel

Korrektúra: Lukácsy György

Címlap:

Rátóti Zoltán a Tizenhárom almafa című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:

augusztus 17-ig: zárva

augusztus 17–augusztus 31.: H–P 10–18 óra

szeptember 1-jétől: Hétköznap 10–18 óra,
hétvégén 14–18 óra között, illetve az előadások
kezdetétől. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:

július 1–augusztus 14.: H–P 10–14 óra

szeptember 1-jétől: H–P 10–18 óra

jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés: Inform-Line Stúdió Bt. |

Nyomda: Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban

Médiaajánlat: 30/508-4711

Lapzárta: 2020. július 15.

Az Isten ostroma, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok
című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

7

13

25

41

46

52

Évadforduló

6 Csonka évadtól a teljesség felé // Vidnyánszky Attila

10 Az évad történetei

11 A társulat díjai

Premierek: 2020/2021

12 A kassai polgárok, Leander és Lenszirom, Forró mezők, Ivanov, Rómeó és Júlia, A liberalizmus diszkrét bája, Ők tudják, mi a szerelem, Az ajtó, A Mester és Margarita

22 Színpadon: bemutatók és repertoár

24 Ifjúsági programok

25 Váltson bérletet!

26 A Nemzeti Színház társulata

Premiergaléria

28 Tizenhárom almafa

Portré

31 Figyelni a költők szavára // Csurka László

Karantén – 1918, 2020

36 Forró mezők, hideg zuhany // Barta Ágnes, Mészáros Martin
39 Színház a „spanyol” idején

Trianon és a színház

43 A történelem színpadán // Ablonczy Balázs, Rátóti Zoltán

Olvasnivaló

Kiállítás

49 Bács Ferenc, Róna Viktor

A Nemzet Színésze

51 Zenthe Ferenc – 100

Nyári programajánló

53 A Nemzeti Színház hírei

Folyóirat

54 Szcenárium-ajánló

A nyár folyamán megújul a Nemzeti: már folyik a munka a színpadokon (fent); állványerdő borítja a homlokzatot (jobbra)

CSONKA ÉVADTÓL A TELJESSÉG FELÉ

Vidnyánszky Attila tervekről, barátokról, kilátásokról,
a dühödt múltfeledésről és a szellemi szabadságunkról

A Nemzeti Színház a többi teátrumhoz hasonlóan rendkívüli, félbeszakadt szezont zárt, de Vidnyánszky Attila a bizonytalan járványhelyzet ellenére reménykedve tekint a következő, 2020/2021-es évadra.

Évforduló

Egy másik évfordulóra készültünk. 2019-ben azt gondoltuk, hogy a Nemzeti Színház a trianoni békediktátum megkötésének századik évfordulójának szentelheti az immár hátunk mögött hagyott évadot. Ez a szomorú centenárium alkalmat adott volna arra, hogy méltó módon számot vessünk veszteségeinkkel és – igen, bármilyen különösen hangzik is elsőre – nyereségeinkkel a szörnyű megalázottság után.

Ennek a gondolatnak a jegyében készültünk felolvasószínházi programjainkra, e sorozatból végül csak egyetlen állomás valósulhatott meg: Jezsó Ákos *Megyek túlra* című kötetével foglalkoztunk a színházban. Trianon jegyében avattunk volna új függőnyt a felújított nagyszínpad elé. A Kustán Melinda textiltervező iparművész tervei alapján készülő műalkotás létrejöttét is a koronavírus-járvány hátráltatja. A történelmi Magyarország hatvan tájegységének motívumkincseiből összeállított életfát hatvan hímező asszony készíti Nyitrától Moldváig, a karantén ezt az összefogást is ellehetetlenítette – legalábbis egy időre. A Wass Albert írása és korabeli dokumentumok alapján, valamint a magyar delegációt vezető gróf Apponyi Albert nagyívű beszédére

épülő *Tizenhárom almfa* című előadásunkat végül megtarthatuk – de a pandémiás kényszer miatt mindössze kétszer játszhattuk. Szóval egész működésünkkel a trianoni emlékévre készültünk. Ehelyett egy másik, nagyjából száz évvel ezelőtti eseménysort kellett újra megélnünk. 1918-ban a spanyolnátha-járvány, most a koronavírus miatt kellett a színházakat bezárni. Ez a drámai tény számvetésünket is újr gondoltatja velünk. Ha a pandémiás helyzet engedi, a trianoni tragédiára ősszel visszatérhetünk, a csonka évad zárásakor azonban szokatlan mérleget kell vonnunk.

Veszteségeink számosak

Hiába készültünk rá az utolsó pillanatig, végül nem tudtuk megrendezni áprilisban a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót (MITEM). Másik seb, hogy a *Forró mezők* című produkció bemutatója előtt kellett bezárnunk a színházat, holott Berettyán Nándor rendezése már készen állt a nézők fogadására. A több ezres előjegyzéssel futó *Egri csillagok* mellett számos előadás maradt el, rengeteg nézőnkkel nem tudtunk személyesen találkozni, nem fogadhattuk a Lázár Ervin-

A járvány miatt elmaradt a Forró mezők bemutatója – premier októberben

program keretében színházba jövő gyerekek százait sem. Mindezt csak részben kárpótolta, hogy a karanténból napi kétórás online adással jelentkeztek művészeink.

A legnagyobb veszteség a járvány enyhülése után ért bennünket: 84 éves korában örökre távozott közülünk Csurka László Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész, aki – rövid megszakítással – 1958 óta volt a Nemzeti Színház társulatának tagja. Amikor magunkban soroljuk a csapatokat, mintha „gyengeségeinkkel kérkednénk”, és a Saulusból lett Paulushoz hasonlóan nekünk is meg kell látnunk az örömet ebben a nehéz helyzetben.

Amit nyertünk

A koronavírus-járvány szerénységre int bennünket, és fontos, hogy ez a krízis hogyan alakítja gondolkodásunkat. Számos híresség írta alá idehaza is azt a felhívást, amely szerint a járvány elvonultával az emberiségnek „nem szabad visszatérni a normalitásba”. Ilyen hangzatos felszólításokkal persze könnyű lenne vigasztalódni, de megtévesztő elvárni (kitől is?), hogy „radikális átalakításra van szükség minden szinten”. A profetikus vagy sokkal inkább álszent médiapietációk helyett talán több önvizsgálatra, a valósággal szembeni alázatra és önmérsékletre van szükség.

Miközben a kulturális intézmények is rengeteg tapasztalatot szereztek a karantén okozta válság megoldása közben, sok színház a következő őszre akarná bezúfolni elmaradt programjait. Persze nagy a kísértés arra, hogy mi is már előkészített eseményeket halmozzunk az új évad elején, de ha komolyan vesszük a felismeréseinket, akkor józan tervezésre van szükség.

Hatalmas öröm számunkra, hogy nemzetközi partnereink a Berliner Ensemble-től a milánói Piccolo Teatrón át Robert Wilsonig az utolsó pillanatig velünk együtt keresték annak a lehetőségét, hogy a MITEM-et ősszel megtarthassuk. Végül a sok bizonytalanság miatt úgy döntöttünk, hogy jövőre halasztjuk a mindannyiunk számára kedves találkozót. Ezen külföldi társulatok kollegialitása és – bizonyos esetekben nem túlzás ez – barátsága a mi nagy nyereségünk. Azt bizonyítja, hogy a MITEM nemcsak nekünk fontos.

Az a tény, hogy rengeteg nézőnk döntött úgy, hogy nem kéri vissza jegye és bérlete árát az elmaradt előadások után, szintén azt jelzi, hogy a közönségünkkel olyan kapcsolatot tudtunk kialakítani, hogy számíthatunk egymásra a bajban. Ezek a mi győzelmeink, és ebből a szemszögből érdemes ránézni nagy dolgainkra, távlatos ügyeinkre.

Sikeres a trianoni utótörténet?

A trianoni békeszerződés centenáriuma készülve rádöbbenhetünk: hiába uralta száz évvel ezelőtt a hazai közhangulatot a nemzet-halál gondolata, mi mégis itt vagyunk. Megfogyva, megalázva, szám-talanszor próbára téve, de túlélve: ki gondolta volna 1920-ban, hogy száz évvel egy ekkora trauma után is minden elcsatolt országrészben beszélnek még magyarul? Ahogy a *Tizenhárom almafa* című előadásra készülve rájöttünk: az Úristennek terve van velünk. Wass Albert szavaival: „Mert Isten, aki a kivágott csonkból termőfát tud növesztetni újra, nem hagyja elveszni a népeket sem, akik benne hisznek.”

Ez a felismerés nyereség.

Kiszenvedett győzelem, de közös sikerünk. Talán ezért is övezi hatalmas érdeklődés az előadásunkat. Olyannyira, hogy örömmel

Már folynak a következő évad első két előadásának a próbái. A kassai polgárok – Nagy Mari, Szabó K. István rendező, Rátóti Zoltán, Tóth Augusztá, Schnell Ádám, Blaskó Péter.

engedve a nézői elvárásoknak, ősszel sokszor játszunk majd „trianoni utótörténetünket”. A darab bemutatója előtt tizenhárom olyan településen ültettek almafát színészeink, ahol a trianoni határok változást hoztak az ott élő emberek életében, például mert a falu egy részét elcsatolták. A faültetés lelke Szarvas József, a facsemetéket az ő évtizedes barátja, Kovács Gyula, a Tündérkert Projekt alapítója ajánlotta fel. Ősszel – ha a pandémiás helyzet is engedi – a határ túloldalán is ültetünk egy-egy Pónyik almafát az ottani, magyarok lakta településeken is. A váratlan helyzet szült két megdöbbentő feladatot is: június 4-én az A38 Hajón a Nemzeti Színház művészei készítettek emlékműsort Rátóti Zoltán rendezésében, majd ugyancsak színészeink működtek közre a sátorlajújhelyi Magyar Kálvárián felállított centenáriumi Turul-szobor avató ünnepségén. Ahogyan az Országos Színházstörténeti Múzeum és Intézet közösen (OSZMI) tovább dolgoztunk azon a kultéri, interaktív terepasztalon, amelyen az összes – 1920-ban működő – magyar nyelvű színház megjelenik majd. Ezt a bronzba öntött műtárgyat ősszel avatjuk fel a Nemzeti Színház területén.

Vetés, aratás

Az előző a vetés éve volt, és reménykedhetünk benne, hogy a következő évadban arathatunk is. A színház épületének műszaki-gépészeti felújítása a közönség számára nem látványos folyamat, de nézőink kényelmét és magas színvonalú kiszolgálását teszik majd lehetővé a május óta zajló munkálatok: a színpad műszaki rendszerének felújítása, a kihívással élőket segítő akadálymentesítés fejlesztése.

De a lényeg természetesen az, ami a színpadon zajlik. És ebben valóban kiteljesedésre számíthatunk. Korosztályi értelemben is. Régóta hiányzik a Nemzeti repertoárjáról a legkisebbeknek szóló új darab.

Szilágyi Andor *Leánder és Lenszirom* című meséje elbűvöli majd a legkisebbeket. Márkó Eszter rendezése igazi beavatósínházi előadásnak ígérkezik, sok humorral és a jó győzedelmeskedésével. Márai Sándor egyik kiemelkedő művét, *A kassai polgárok* című drámát Szabó K. István rendező állítja színre. A Gyulai Várszínházzal közös produkció minden bizonnyal új árnyalattal gazdagítja a Nemzeti Színház kínálatát. Visszatérő vendégrendezőnk, Szász János egy másik klasszikust, Csehov *Ivanovját* gondolja újra. A hozzánk ugyancsak hazajáró, norvég származású Eirik Stubø pedig Szabó Magda *Az ajtó* című regényét dolgozza majd fel. Ahogy mindnyájunk szemléletmódján változtatott a járvány okozta karantén, ez az előadás is újszerűnek ígérkezik. Szabó Magdát mi magyarok ismerjük és szeretjük. Bizonyos értelemben megszoktuk, hogyan gondoljunk műveire. Stubø viszont elfogulatlanabban tekint majd erre a rejtélyesen szép történetre. Talán részletezni sem kell, miért várunk nagyon egy másik vendégrendezést: a macedón Aleksandar Popovskit ugyanis arra kértük fel, hogy rendezze meg nálunk a 20. század egyik legnagyobb regényét, Bulgakov hatalmas vízióját, *A Mester és Margaritát*.

A karantén idején sok mindenben hiányt szenvedtünk, és ez a lelki kiéhezettség nagy vállalkozásokra indít bennünket. A kételyek, bizonytalanságok közepette Shakespeare szerelmes tragédiájából, a *Romeo és Júliából* szeretnénk töltekezni. A Mészöly Dezső gyönyörű fordításából készülő előadást azért szerettem volna mindenképpen megrendezni, mert hiszem, hogy a mostani megrendült létállapotunkban szükséges újra közösen szembesülnünk az emberi élet egyik legnagyobb adományával, azzal, hogy képesek vagyunk a szerelemre.

Az ősszel kezdődő új évadban folytatjuk azt az utat, amelyet a *Rocco és fivérei* című előadásunk során kezdtünk kitapogatni. A jelen kor

Leánder és Lenszirom – Márkó Eszter rendező instruálja
Mészáros Martint, a háttérben Katona Kinga és Mátyassy Bence

társadalmának megrendítő átalakulásaira reagál majd *A liberalizmus diszkrét bája* című előadásunk, amely nem véletlenül utal Luis Buñuel 1972-es, *A burzsoázia diszkrét bája* című szatírájára. Igaz, a spanyol rendező látásmódja ironikusabb annál, mint ahogyan mi látjuk a globális közállapotokat. Az idei év legfontosabb eseménye a koronavírus-járvány mellett az a forrongás, amely a felszínre hozott megannyi lapangó társadalmi tünetet. Az előadásunk Dante poklába (*Isteni színjáték*) vezet, korunk szellemi dekadenciáját járja majd be ahhoz hasonlóan, ahogy a Petronius *Satyriconja* barangolt a hanyatló Róma kulisszái között. Olyan költői víziót szeretnék rendezni, amely korunk feszítő kulturális jelenségeit mutatja be. Rendkívül kifinomult korban élünk, minden szavunkkal, megfogalmazásunkkal vékony jégen járunk, azt tapasztaljuk, hogy az Egyesült Államokban a rendőri brutalitás nyomán kibontakozó jogos tiltakozást olyan erőszakhullám követi, hogy azt korábban nem képzeltük volna. A mikroagressziót, vagyis a nem szándékolt előítéletességet emlegető, a 1990-es években születettek „hópehely nemzedéke” olyan megértő az utcai erőszakkal és a múlt végleges eltörlésének szándékával, hogy az zavarba ejt bennünket. A mindennapos gondolatdiktatúrában és a mostani dühödt múltfelelésben a szellemi szabadságunk rendül meg. Ami ma Seattle és Párizs utcáin történik, holnap Pesten, Kecskeméten vagy Pécsen ütheti fel a fejét. A Nemzeti Színháznak ezért ezekben a nagy sorskérdésekben is meg kell nyilvánulnia.

lejegyezte: LUKÁCSY GYÖRGY

fotók: Eöri Szabó Zsolt

Köszönjük, Magyarország!

A koronavírus-járvány okozta különleges helyzetben sok művész maradt bevétel nélkül. Az ő kisegítésükre, vagyis független előadóművészek támogatására hirdett felhívást az Emberi Erőforrások Minisztériuma – az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő segítségével Köszönjük, Magyarország címmel. Egymilliárd forintot csoportosított át a minisztérium a független művészek megsegítésére. A pályázatokat nem csupán rászorultsági alapon, hanem feladatvállalás után ítélték meg. Az előadó-művészeti szférának a – veszélyhelyzettel összefüggésben kialakított – támogatási rendszere lehetőséget adott az érintett művészek egzisztenciális helyzetének javítására, valamint arra, hogy a pandémiás időszak elmúltával aktív szereplői maradhassanak a kulturális életnek. A támogatás lebonyolításában több nemzetstratégiai intézmény és szakmai szervezet mellett a Nemzeti Színház is részt vett.

A Déryné Program első előadásának olvasópróbája

Déryné újra útra kel

A Déryné Széppataki Rózáról (1793–1872), vagyis a vándorszínészet korának legnépszerűbb színésznőjéről elnevezett program életre hívásával az a kulturális kormányzat célja, hogy a minőségi kultúra ne csak a szűk elit kiváltsága legyen, hanem minden állampolgár hozzáférjen a minőségi előadásokhoz – hangsúlyozta Fekete Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára június 21-én a Nemzeti Színházban. Ezért választották az egymilliárd forintos keretből gazdálkodó program mottójának a „Színház mindenkinek” jelmondatot. A Déryné Program négy alprogramjával széles körben szólítja meg a magyar színházi élet résztvevőit. A programba bekerülni online jelentkezéssel lehet, emelte ki Kis Domonkos Márk, a Déryné Művészeti Nonprofit Kft. igazgatója. Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház főigazgatója elmondta, a Déryné Programot hosszú előkészítő folyamat előzte meg: „Ez az egyik legjobb ügy, amely a Nemzeti Színház szervezésében valósul meg”. A Déryné Program során kialakuló társulat első bemutatója Herczeg Ferenc *Déryné ifjasszony* című színjátéka lesz Vidnyánszky Attila rendezésében.

A díjazottak: Vidnyánszky Attila, Pintér Szilvia, Rátóti Zoltán, Berettyán Sándor, Szűcs Nelli (a járványhelyzet miatt az évadzárón vette át a Szeleczky-gyűrűt – a díjról az 52. oldalon írunk), Varga József, Udvaros Dorottya, Katona Kinga. (A Kulissza-díjas Madácsi Béla nem tudott jelen lenni a díjátadáson.)

A 2019/2020-as évad záró társulati ülésén adták át a magyar színházi élet legnagyobb múltú elismerése, a Farkas–Ratkó-díj mellett a Nemzeti Színház 2014-ben alapított díjait. Az elismerésekről a társulat tagjai titkos szavazással döntöttek.

A NEMZETI SZÍNHÁZ DÍJAI

Titkos szavazással döntöttek a társulat tagjai

Farkas–Ratkó-díj – BERETTYÁN SÁNDOR

Az ezüst vándorgyűrűt az adott évadban kiemelkedő alakítást nyújtó 40 év alatti fiatal színész kaphatja.

A díjat alapításától, 1884-től 2000-ig, a régi Nemzeti Színház utolsó évadáig (egy-egy kivételtől eltekintve) minden évben kiadták. 2000-től azonban, amikor a régi Nemzeti Színház a Pesti Magyar Színház elnevezést kapta, senki nem rendelkezett a díj további sorsáról, így 2001–2004 között az átadása szünetelt. 2005 óta – a Pesti Magyar Színház és az új Nemzeti Színház akkori vezetői, Iglódi István és Jordán Tamás megállapodása alapján – a díj évadonként a két társulat között vándorol, de 2011-ben és 2012-ben nem adták ki.

A 2005 óta a díjazott művészek: Blaskó Péter, Ruttkay Laura, Stohl András, Jegerssik Csaba, László Zsolt, Gémes Antos, Fillár István, Szatory Dávid, Pavletits Béla, Fehér Tibor, Szatmári Attila, Farkas Dénes, Takács Géza

Sinkovits Imre-díj – RÁTÓTI ZOLTÁN

A 2001-ben elhunyt Sinkovits Imréről, a Nemzet Színészéről elnevezett díjat az a férfiszínész kapja, aki az adott évad legjobb alakítását nyújtotta, és emellett a színházért is feladatot vállalt.

Korábbi díjazottak: Trill Zsolt, Kristán Attila, Fehér Tibor, Farkas Dénes, Blaskó Péter, Fehér Tibor

Szörényi Éva-díj – UDVAROS DOROTTYA

Szörényi Éva már 16 évesen a Nemzeti színpadán játszott, és pályája 23 évig töretlen volt, 1956 után azonban menekülnie kellett. Az Egyesült Államokban élt 2009-ig, ahol a magyar színjátszás hírnevét öregbítette. Az elismerést az a színésznő kapja, aki az elmúlt évad legjobb alakítását nyújtotta, és a színház közösségéért is feladatot vállalt.

Korábbi díjazottak: Tompos Kátya, Söptei Andrea, Szűcs Nelli, Nagy Mari, Nagy-Kálózy Eszter, Söptei Andrea

Németh Antal-díj – PINTÉR SZILVIA

(ifjúsági programfelelős, színházpedagógus)

Németh Antal rendező, színháztörténeti és elméleti író, 1935 és 1944 között a Nemzeti Színház igazgatója volt. A róla elnevezett díjat a Nemzeti Színház társulataért az évadban a legodaadóbban tevékenkedő művészeti munkatárs kaphatja meg.

Korábbi díjazottak: Kozma András (dramaturg), Rideg Zsófia (dramaturg), Eöri Szabó Zsolt (újságíró, fotográfus), Kulcsár Edit (dramaturg), A. Szabó Magda (stratégiai igazgató), Verebes Ernő (dramaturg)

Kulissza-díj – MADÁCSI BÉLA

(díszítő és zenekari altiszt)

A Kulissza-díjat az előadások létrejötte érdekében dolgozó „háttér-munkatárs” kaphatja meg.

Korábbi díjazottak: Márton Éva (művészeti főtítkár), Kónya Gabriella (súgó), Zsolnai Gábor (hangosító), Hosszú Mária (művészeti titkár), Fésűs Lajosné Ani (munkaügyi előadó), Kabai Márta (ügyelő)

Szellemes és ugrókötel

Két fiatal színész, Herczegh Péter és Szabó Sebestyén László saját, alternatív díjakat osztott ki az idei évadzárón, immár második alkalommal. Az elmúlt évad legtöbb beugrását végrehajtó társulati tagnak járó „arany ugrókötelet” KATONA KINGA, a legszellemesebb mondatért járó díjat pedig VARGA JÓZSEF és VIDNYÁNSZKY ATTILA kapta.

AZ ÉVAD TÖRTÉNETEI

Szilágyi Andor

LEÁNDER ÉS LENSZIROM

Vörösmarty *Csongor és Tündéje* óta a legszebb tündérmese. Bölömbér kerál, Mar-Szúr herceg, Bogyo, Csibecsőr, Tündér negéd és Vaknadály – ők segítik vagy akadályozzák, hogy két fiatal, Lenszirom és Leánder egymásra találjon. A legkisebbeknek szól ez a mese, amelyben sok-sok kaland, ármány, titok, varázslat és erőpróba után végül minden jóra fordul. . .

Márai Sándor

A KASSAI POLGÁROK

A város elhatározza: templomot épít János mester vezetésével. A kőfaragó-szobrász sorsának van egy különös titka: Genovéva. Ki is ő, aki a mester fogadott gyermekeként az ihlető nő piedesztáljára lép? Angyal és ördög? És sikerül megvédeni a várost, a templomot a külső veszedelemtől? Vajon ebben a 14. századi történetben felismerjük-e, hogy mi is „kassai polgárok” vagyunk?

Móricz Zsigmond

FORRÓ MEZŐK

Móricz detektívregény írt – adták hírül a lapok a szencziót 1929-ben, a *Forró mezők* megjelenésekor. Vágy és vagyon, érdek és érzelem – az emberi élet kavargó ebben a (társadalmi) krimiben. A szép feleség, a féltékeny szerető, a feldúlt rendőrkapitány, a kismizett jegyző, a tönkre ment nyírsegi földbirtokosok és a viskóikba húzódó parasztok mind nyomoznak. Ki lőtte le Avari Lacit?

Anton Pavlovics Csehov

IVANOV

„Belehalok a gondolatba, hogy én, egy egészséges, erős ember valami Hamletté, vagy valami Manfrédé, vagy valami felesleges emberré váltam. . . az ördög se érti ezt!” – mondja Csehov 1888-ban színre vitt klasszikusának főhőse-antihőse-hétköznapi hőse önmagáról. Az „orosz Hamlet” történetét a Nemzetibe szívesen visszajáró Szász János (*Caligula helytartója, Macskajáték*) rendezte meg.

A LIBERALIZMUS DISZKRÉT BÁJA

Egyszerre brutális és rendkívül kifinomult kultúránk rejtett tájainak bejárására hívja a nézőt Vidnyánszky Attila rendezése: kortárs pokoljárás Dante *Isteni színjátéka* és Petronius *Satyricónja* alapján. A színpadi látomás és szellemi idegenvezetés hangvétele emlékeztet a címben megidézett filmklasszikus, Luis Buñuel *A burzsoázia diszkrét bája* című alkotásának szatirikus modorára.

William Shakespeare

RÓMEÓ ÉS JÚLIA

Aligha létezik nagyobb adomány, amelyben földi életünk során részesülhetünk, mint a szerelem – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Shakespeare ennek a mindent átható, felforgató, fellelkesítő létállapotnak az egyik legszebb költői lenyomatát hagyta ránk. A két veronai ifjú szerelméről és a körülöttük háborgó világ tragédiájáról szóló remekművet Mészöly Dezső klasszikus fordításában játsszuk.

Hubay Miklós

ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM

Az igaz szerelem ott él mindenkiben, csak bátorság kell megélni azt. És ez nemcsak a fiatalokra igaz, hanem az öregekre is. . . A francia romantika nagy zeneszerzője, Berlioz élete alkonyán felkeresi gyermekkori szerelmét, és meg akarja szöktetni családjá köréből a tisztas nagymamát. Felidéznek az ifjúkori szenvedélyt, amit korábban a konvenciókhoz igazodva mélyen eltemettek magukban. De sohasem késő „megállítani az időt”.

Szabó Magda

AZ AJTÓ

Mindig is tudtuk, hogy az egyik legnépszerűbb magyar író könyveit több mint negyven nyelvre fordították le. Arról már kevesebbet hallottunk, mit jelenthetnek egy külföldi olvasónak Szabó Magda hazai viszonyok között játszódó, de sosem provinciális elbeszélései. Az *Ajtó* skandináv szemmel – az egyik legtitokzatosabb barátságtörténet a norvég Eirik Stubø rendező értelmezésében.

Mihail Bulgakov

A MESTER ÉS MARGARITA

Mit keres az 1930-as évek Moszkvájában az ördög? Miért veszti el a fejét (szó szerint) az ateista irodalmi folyóirat-szerkesztő? Hogyan kerül „Hontalan” elmeegógyintézet cellájába a Mester? Mit gondol Poncius Pilátus és Ha-Nocri (Jézus)? Milyen alkut köt Margarita az ördöggel? A sztálini elnyomás elől a regényébe menekülő Bulgakov csodálatos víziója színpadi varázslatként születik újra a Nemzetiben.

Tóth Augusztina és Rátóti Zoltán A kassai polgárok próbáján

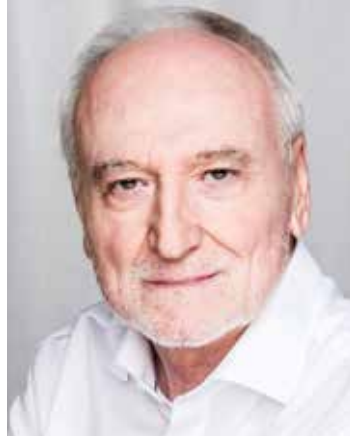

RÁTÓTI ZOLTÁN

SCHNELL ÁDÁM

BLASKÓ PÉTER

BARTA ÁGNES

TÓTH AUGUSZTA

BERETTYÁN SÁNDOR

„Kassa polgárai megfogadták, hogy új templomot építenek. Hatalmasabbat, mint a régi, méltóbbat Istenhez és a hívő emberekhez. Templomot, melyen nem fog az idő, a tűz, és megáll a századokban.”

A KASSAI POLGÁROK

Márai darabja a 14. századi Kassára röpti vissza a nézőt. De tévedés ne essék, ez a múlt csak ékköve az egyetemes időnek. A város élete és sorsa már akkor is az együttélés szimbóluma volt – ahogy az is maradt. A templomépítés pedig a hit és a művészet. Emberemlékezet óta névtelen szobrászok hada dolgozott olyan műveken, melyeket ma is megcsodálunk katedrálisok timpanonjain. És ugyanezek az átszellemült, kőbe faragott figurák tekintenek le ránk kariatidaként a magasból, amikor belépünk a templomba. Vajon ki figyel rájuk?

János mester, a kőfaragó-szobrász sorsa köré fonódik az a történet, melyben a múzsa szerepét betöltő Genovéva igen nagy szerepet játszik. Ki is ő, ez a tizenöt esztendő leány, aki a mester fogadott gyermekeként az ihlető nő piedesztáljára lép? Angyal és ördög? Vagy mindkettő egyszerre? Nélküle meghal a teremtőerő, elfonnyad az alkotószellem, és a kőből nem szobor, csak dísz tárgy lesz. És egy művésszel kevesebb, ha a szobrász, imádott leányától megválni kényszerül.

Mindeközben, a várost megtámadják. A király által eladott Kassa a nádor hadaitól retteg. Szembeszállni a megszállókkal, kötelesség. De János mester vajúdik: az ő dolga mindez? Hisz az ő sorsa másként van megírva. Befejezni azt a Mária-szobrot, melynek ihletője Genovéva volt. Az a múzsa, aki számára egyszerre mennyország és pokol.

Aztán mégiscsak győz a harc. János mester a városvédek élére áll. Faragóvésojótól hal meg a nádor is.

Mi marad belőlünk, ha a művészi készletet bennsőbből kiirtják, és bűnösségünk árnyékában szenvedhetünk tovább? Kik azok a mindenkorai támadók, akik sorsunkat ily módon megpecsételhetik? És kik vagyunk mi, akik saját közösségünk védelmére kelünk?

Kérdéseinkben a válasz: mi is csak kassai polgárok vagyunk.

Az 1942-ben bemutatott *Kassai polgárok* Márai Sándor ritkán játszott színműve, a szerző „kassai legendáriumának” – *Egy polgár vallomásai* (1934), *Féltékenyek* (1937), *Kassai örjárat* (1941) – utolsó darabja. Az ősbemutatót Németh Antal rendezte a Nemzeti Színházban Somlay Artúr főszereplésével. Közel hat évtized után, 1990-ben került újra színre a mű, ezúttal is a Nemzetiben – akkor Bessenyei Ferenc alakította János mestert.

Márai Sándor

A kassai polgárok

Szereplők: RÁTÓTI ZOLTÁN, TÓTH AUGUSZTA, SCHNELL ÁDÁM, BLASKÓ PÉTER, BARTA ÁGNES, BERETTYÁN SÁNDOR, SZARVAS JÓZSEF, RÁCZ JÓZSEF, NAGY MARI, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, RUBOLD ÖDÖN, BAKOS-KISS GÁBOR, HERCZEGH PÉTER, SZÉP DOMÁN

Rendező: SZABÓ K. ISTVÁN

PREMIER:

2020. augusztus 28. • Gyulai Várszínház

2020. szeptember 19. • Kaszás Attila Terem

MÉSZÁROS MARTIN

KATONA KINGA

KRISTÁN ATTILA

SZÁSZ JÚLIA

Lenszirom: *De megmondani, hogy hol lelem Leándert, azt csak meg tudod?*

Vaknadály: *Honnan tudnám? De ha a szíveddel keresed, magad is megtalálhatod...*

Lenszirom: *Már rég a szívemmel keresem...*

LEÁNDER ÉS LENSZIROM

A *Csongor és Tünde* óta írt legszebb magyar tündérmeseként emlegetik Szilágyi Andor *Leánder és Lenszirom* című mesejátékát.

Bölömbér király tizenhat évig nem tud szabadulni az ága-boga varázserdőből, ahonnan a kobold Leánder csak akkor hajlandó őt hazaengedni, ha neki ígéri azt, ami még neki magának sincs. Hazaérve Bölömbér megtudja, hogy távollétében született egy lánya, Lenszirom, akit akarata ellenére éppen feleségül akarnak adni Mar-Szúr keleti herceghez. A király hiába őrizteti, zárja ketrecbe a lányát, Leánder és Lenszirom találkoznak, a sötétben rejtőzködő kobold szép szavai, gyengéd hangja, könnyeinek illata elbűvöli a királylányt, de amikor először meglátja a csúf koboldot, megrémül tőle. Leánder elbujdosik, Lenszirom hamarosan ráébred tévedésére és szerelme után indul. Sok-sok kaland, ármány, titok, varázslat és erőpróba után végül minden jóra fordul. Szilágyi Andor szépséges meséje a szeretet megváltó erejéről, a valóságos, belső szépség felismeréséről szól.

– Olyan klasszikus meseci történetet szerettem volna írni, amely minden szempontból tanulságos. Van benne hős, akivel együtt tudunk érezni, antihős, aki közutálatnak örvend, számos fő- és mellékszereplő, akik olyan emberi értékekre világítanak rá, amelyeket meg lehet szerezni, és el lehet veszíteni – mondja a szerző, Szilágyi Andor. – Nekem annak idején az apám segített abban, hogy ne maradjanak előttem rejtve egy-egy történet fontos részletei. Ő vezetett rá arra is, hogy a megoldásokat próbáljam meg magam megtalálni. Most sem az a lényeg, hogy Leánder és Lenszirom meséjével mit akart közölni a szerző, hanem az, hogy fel tudjuk-e fedezni történetében a párhuzamokat a saját

életünkkel, ami több és más, mint az örök meseci alaphelyzet, amelyben a jó elnyeri jutalmát, a rossz pedig méltó büntetését...”

A legkisebbeknek ajánljuk a *Leánder és Lenszirom* című mesejátékot. Az írói fantáziáját Benedek Elek *Csudafaj* című meséje ihlette meg, de a szerelmes mese sok más híres elődjének motívumait magába olvasztja: a *Szépség és a szörnyeteg*, a *Vadhattány*, de akár Shakespeare-művekre is utal, például a *Szentivánéji álom* varázslatos világát is megidézi.

A mesejáték 1993-as szolnoki ősbemutatója (rendező: Fodor Tamás) óta elsősorban a vidéki színházak műsorán szerepel. Az Operaház meseoperaként is bemutatta (zeneszerző: Szöllősi Barnabás). Korábban Szilágyi Andor 1956-os darabja, a *Tóth Ilonka* szerepelt a Nemzeti Színház repertoárján.

BORDÁS ROLAND

MÁTYÁSSY BENCE

Szilágyi Andor

Leánder és Lenszirom

Szereplők: MÉSZÁROS MARTIN, KATONA KINGA, KRISTÁN ATTILA, SZÁSZ JÚLIA, VARGA JÓZSEF, SZÜCS NELLI, BORDÁS ROLAND, SÓPTEI ANDREA, MÁTYÁSSY BENCE, ÁCS ESZTER, BERETTYÁN NÁNDOR

Rendező: MÁRKÓ ESZTER

PREMIER: 2020. szeptember 19.

Gobbi Hilda Színpad

VARGA JÓZSEF

SÖPTEI ANDREA

KATONA KINGA

MÉSZÁROS MARTIN

SCHNELL ÁDÁM

SZÉP DOMÁN

„Az egész emberiség felzúdul, mint egy megbolygatott méhraj, ha bűn történik, s azonnal szabadulni akar a rettenetes és elviselhetetlen teherrel, attól, hogy bűnrészes legyen.”

FORRÓ MEZŐK

„Mostanában jártomban, keltemben, találkoztam közvetlen közelről a szenzációval – egy puskalövessel, amely egy igen nagy vidéknek jóformán minden társadalmi rétegét felkavar-
ta. Itt egészen furcsának éreztem azt, hogy valahogy mindenki detektívvé lett...” – nyilatkozta Móricz Zsigmond 1929-ben, a *Forró mezők* megjelenésekor.

Avary László nyírségi földbirtokost egy pisztoly-lövés teríti le. A szép feleség, a szerető, a rendőrkapitány, a jegyző, a városi urak és a viskóikba húzódó parasztok tárgyalják az ügyet.

Hogyan történt a gyilkosság? Ki a gyilkos? Kinek áll érdekében az eltussolása? Kire akarják rábizonyítani a tettet? Ki akarja világgá kiáltani fájdalmát? Ki vállalja magára a büntényt?

Vágy és vagyon, érdek és érzelem – az emberi élet kavargó Móricz Zsigmond krimijében vagy, ahogy annak idején nevezték: detektívtörténetében. Móricz azonban nem csupán a gyilkos után nyomoz, hanem saját korának, a két világháború közötti változó világ konfliktusait, válságait is megkísérli feltérképezni – ahogy majd minden művében ezt teszi, ezúttal krimibe csomagolva. Móricz zsenialitását az mutatja, hogy a krimi eseménytörténete mellett végig érezni a nyomasztó atmoszférát, amelyben szinte nem is „csoda”, hogy efféle borzalmak történnek.

Az izgalmakat folyton fokozó fordulatosság mellett a Móricz által megrajzolt milió – a nyírségi dzsentrik világa – az egyik legfontosabb „szereplő”. Egyszerre tudunk meg „mindent” a szereplők lelki életéről, a bűn körüli motivációikról, és arról a valóságról, amelynek mélyét, levegőjét Móricz empátiával és kritikával ábrázolta ebben a regényében is.

Egy eltűnő, letűnő világ ez, ami helyébe valami más, ismeretlen jön, egy új korszellem, ami végigsö-

pör ezen a poros vidéken is. „Olyan, mint a sivatag” – mondja Móricz: a homok, ami mindenre rátelepszik, ami végül mindent befed. Másik központi motívum a vidék éjjel sem enyhülő forrósága és az emberek lelkének izzó fülledtsége.

A *Forró mezők* könyv alakban először 1929-ben jelent meg, majd kibővítve tíz év múlva újra. Két film is készült belőle (1949, 1978). Berettyán Nándor átdolgozásában és rendezésében először kerül színpadra Móricz egyetlen krimije.

Móricz Zsigmond

Forró mezők

Szereplők: SCHNELL ÁDÁM, VARGA JÓZSEF, SÖPTEI ANDREA, KATONA KINGA, MÉSZÁROS MARTIN, BORDÁS ROLAND, BERETTYÁN SÁNDOR, MÁTYÁSSY BENCE, SZÉP DOMÁN, ÁCS ESZTER, SZÁSZ JÚLIA

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

PREMIER: 2020. október 3.

Gobbi Hilda Színpad

TRILL ZSOLT

SÖPTEI ANDREA

SZARVAS JÓZSEF

SZÜCS NELLI

„Belehalok a gondolatba, hogy én, egy egészséges, erős ember ... valami felesleges emberré váltam... az ördög se érti ezt!”

IVANOV

Ivanov mélyen érző, meghasonlott és a saját maga beljesületlen sorsát tragikusan megélő értelmiségi, aki a darab folyamán többször is Hamlethez hasonlítja önmagát. Nem véletlen, hogy számos színházi alkotó és irodalmár Ivanovot az „orosz Hamletként” emlegeti, aki egy többre hivatott, tehetséges ember, de mégsem képes változtatni a sorsán, és a világgal szembeni lázadása végül önpusztításba csap át.

A darab főszereplőjének, Ivanovnak a karaktere, „üzenete” mai napig számos vitát gerjeszt, mivel – ez Csehov zsenialitását dicséri – többféle értelmezést is megenged. A 19. század végének életérzését máig ismerősen csengő aktualitással sűrítette ebbe az alakba: „felesleges emberré váltam... az ördög se érti ezt!”

Csehov még 27 évesen, alig két hét alatt írta meg első ismert drámáját, a moszkvai Kors Színház számára. A bemutató 1887. november 19-én volt. „Ezt a darabot szinte véletlenül írtam, egy Korssal történt beszélgetés után. Lefeküdtem aludni, kitaláltam a témát és megírtam. Két hetet dolgoztam rajta, pontosabban 10 napot” – írja egyik levelében. Az író eredetileg komédiának szánta a művet, a hagyományoktól és a korabeli színházi kánontól elrugaskodó vígjátéknak, amelyben a főszereplő „egy átlagos ember, egyáltalában nem hős”. Az első bemutató sikert hozott ugyan, de az előadás művészi minőségével maga Csehov sem volt elégedett. A második verzióban a komédiából dráma lett, ami egyértelműen nyomot hagyott a darab karakterein és a stílusán is. A szentpétervári Alekszandrinszkij Színházban, 1888-ban bemutatott változat még nagyobb sikert aratott, és Csehov műve – akárcsak a *Sírály*, a *Cseresznyés kert*, a *Ványa bácsi* és a *Három nővér* – azóta is rendszeresen szerepel a világ legtöbb színházának repertoárján. Cáfolva az idősebb pályatárs, a nagy re-

gényíró ítéletét: „Jó ember maga, Anton Pavlovics! De a darabjai mégiscsak rosszak!”

Szász János a *Caligula behyartója* és a *Macskajáték* után rendezi az *Ivanovot* a Nemzetiben.

– Nagyon szeretek itt dolgozni – fogalmaz a rendező. – Világos keretek között őszinte, kísérletező kedvű színészek között lehetek, akik mellett én magam is szabadnak érezhetem magam. Azt szeretném, ha Csehov darabja több lenne egy értelmiségi lecsúszásának történeténél. Legyen nagyobb a tét: a saját magunkkal való elszámolás.

VARGA JÓZSEF

BÁNSÁGI ILDIKÓ

Anton Csehov

Ivanov

Szereplők: TRILL ZSOLT, SÖPTEI ANDREA, VARGA JÓZSEF, SZARVAS JÓZSEF, SZÜCS NELLI, KATONA KINGA, ÁCS ESZTER, BÁNSÁGI ILDIKÓ, MÁTYÁSSY BENCE, KRISTÁN ATTILA, MÉSZÁROS MARTIN, SZÉP DOMÁN

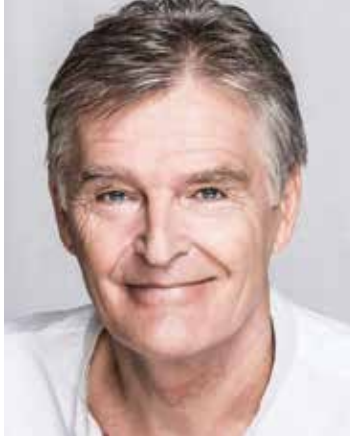
Rendező: SZÁSZ JÁNOS

PREMIER: 2020. november

Gobbi Hilda Színpad

HERCZEGH PÉTER

RUBOLD ÖDÖN

NAGY MARI

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

SZÁSZ JÚLIA

RÁC JÓZSEF

„Jöjj, éj, sötét pilláju édes éj:
Add nékem Rómeót! S ha meghal egyszer:
Teremts belőle tenger csillagot...”
(Mészöly Dezső fordítása)

RÓMEÓ ÉS JÚLIA

„Amíg Rómeó a csinos Rózába szerelmes, egy kicsit érzékeny, de pontosan úgy viselkedik és úgy beszél, mint a többi. Abban a percben, amikor Júliát megismeri, elkezd félrebeszélni. (...) Minél bolondabbul szeret, annál bolondabbul viselkedik és beszél. (...) Úgy látszik, hogy Rómeó megőrült. Erről szó sincs. Az élet csak akkor kezdődik, ha az ember nem tudja, hogy mi lesz” – írta Hamvas Béla a világ legszebb, legismertebb szerelmi drámájáról.

– Régi vágyam, hogy megrendezhessem Shakespeare *Rómeó és Júliá*ját, de csak mostanra érett meg bennem a gondolat, és a társulat összetétele is lehetővé teszi, hogy színre vigyük és újragondoljuk ezt a tragikus klasszikust. A válságokkal teli időkben még tisztábban látszik, hogy igazi nagy szenvedélyekről érdemes szólnunk, mert ezek nem veszítik érvényüket – mondja Vidnyánszky Attila, aki számos Shakespeare-művet színére vitt már, de a *Rómeó és Júliá*t még nem. – Egyszerűen csak mesélni szeretnék a győzedelmes költészet nyelvén az ifjúság lázáról, a szerelemtől – az élet legcsodálatosabb ajándékáról és annak elpusztíthatatlanságról. A „gravitáció” törvényei nem vonatkoznak az igaz szerelemre, azt nem tudja elnyomni, sárba rántani a világ acsarkodása sem, túllép minden félelmen, és minden kötelektől szabadon összeköti az eget a földdel.

– Előadásunk tere, mely az eredeti reneszánsz világot is idézi majd, hatásában mégis kortalan lesz. Mondhatnánk, hogy mindez a lentől felfelé mozgást mutatja az időtlenség motorikáját indítva be. A szövegmondás is elemelt, énekszerű, az előadás atmoszféráját megteremtő zenei válogatás pedig ezer évet ölel majd át. Mindez azonban egy dologról hivatott szólni: a szerelem elsőpró diadaláról.

– Joggal tehető fel a kérdés – magyarázza a rendező –, hogy hol itt a diadal, hiszen a sorsszerű véletlenek is közrejátszanak abban, hogy egy váratlan járvány miatt megkésített híradás okán meghalnak a fiatalok. De vajon itt ér-e véget a történet? Vagy éppen a halált is legyőző szerelem üdvtörténetét olvassuk ki Shakespeare e hatatlan művéből?

Rómeót alakító Herczegh Péter és a Júliát játszó Szász Júlia egy nemes hagyomány alkotó részesei lesznek, olyan nagyságok nyomába lépnek, mint Tolnay Klári és Ruttkai Éva, Darvas Iván és Latinovits Zoltán.

Az évek óta nagy sikerrel játszott *Szentivánéji álom* mellett a 2020/21-es évadban a *Rómeó és Júliá*val gazdagodik a Nemzeti Színház Shakespeare-repertoárja.

William Shakespeare

Rómeó és Júlia

Szereplők: HERCZEGH PÉTER, SZÁSZ JÚLIA, NAGY MARI, BLASKÓ PÉTER, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, TÓTH AUGUSZTA, RUBOLD ÖDÖN, BORDÁS ROLAND, BERETTYÁN NÁNDOR, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, BERETTYÁN SÁNDOR, RÁC JÓZSEF, TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2020. november

Nagyszínpad

ÁCS ESZTER

UDVAROS DOROTTYA

HORVÁTH LAJOS OTTÓ

BERETTYÁN NÁNDOR

„A legforróbb hely a pokolban azoknak van lefoglalva, akik az erkölcsi válság idején megőrizték semlegességüket.” (Dante: Isten színjáték)

„Mi a fenét csinálhattam volna, te tökkelütött, mikor már haldokoltam az éhségtől? Talán ott maradtam volna hallgatni az érvelést, ezt a darabokra tört üvegcserepet, ezt az álmofejtést?” (Petronius: Satyricon)

A LIBERALIZMUS DISZKRÉT BÁJA

A Vidnyánszky Attila által megálmodott alkotás forrásai három nagy mű erkölcsi, képi és tartalmi indítékára támaszkodnak. Az első Dante pokla az *Isteni színjáték*-ból, a második Petronius *Satyricon*-ja, a harmadik pedig a már címében is rokon, Luis Buñuel által rendezett film, *A burzsoázia diszkrét bája*.

Nagy számvetések korát éljük. Emberi történetünk megérett arra, hogy térben és időben újra megmérgetessék. Halhatatlan elődeink törekvése az volt, hogy az emberi teljességet megérezzék, annak hasznos látszatát keltsék. Ezzel egy olyan lehetőséget kínálnak a ma alkotójának, melynek fényében korszellemünk is felviláglik.

Az erények és bűnök bő tárházában mindig is kínálkoztak vitatható értékek, s a hősök pokoljárásának célja is egyfajta szembesülést jelentett a sorssal: szépség és jószág igazából csak a mélyben képes ragyogni – saját lényegük örök ellentétében.

Vajon meddig kell leereszkednünk, hogy a tölcserzerűen szűkülő alvilág mélyén végre meglegljük a Mennysországot? Melyek azok az értékek, melyek ma is képesek szembeszállni a *Satyricon* dekadens bájával? Léteznek-e a ma gladiátorai, s ha igen, kik ellen harcolnak? Vagy csak volt gladiátorok serege hirdeti a követendő eszméket? A Dantét poklokra át vezető Vergilius bölcsességével ma ki rendelkezik, és vajon merre vezet bennünket?

Róma hajdani szabadossága – kétezer év távlatából – a múlt idő gyilkos gyönyöre. Gazdagságát ki utasíta-

na el? Mindeközben a mindent megélni akarás új kényszere viharfelhőként tornyosul a fejünk felett. Mozart zenéje juthat eszünkbe: minden csúcspont magában hordozza az alászállás hangjait. Egy szimfóniát ez tesz gyönyörűvé. A mi életünk vajon hol tart ebben az áradatban?

A liberalizmus diszkrét bája

Kortárs pokoljárás Dante Isteni színjátéka és Petronius Satyriconja alapján

Szereplők: UDVAROS DOROTTYA, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, BORDÁS ROLAND, MÉSZÁROS MARTIN, ÁCS ESZTER, SCHNELL ÁDÁM, BERETTYÁN NÁNDOR, BARTA ÁGNES, TÓTH AUGUSZTA, RUBOLD ÖDÖN, TÓTH LÁSZLÓ, SZÁSZ JÚLIA, FARKAS DÉNES, HERCZEGH PÉTER, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, SZÉP DOMÁN

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2021. február

Nagyszínpad

BORDÁS ROLAND

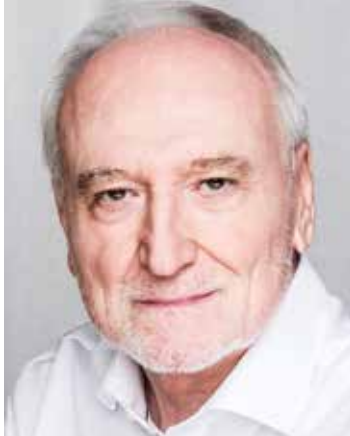
TÓTH LÁSZLÓ

FARKAS DÉNES

BÁNSÁGI ILDIKÓ

BLASKÓ PÉTER

TÓTH LÁSZLÓ

ÁCS ESZTER

TÓTH AUGUSZTINA

SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Estella: ...egy öregasszonynak is meglehetnek a maga hiúságai. Én húszéves voltam, amikor utoljára látott. Ha már oly kegyelettel emlékszik rám, azt akartam, hogy emlék maradjak. De nem, ön a valóságot akarta. Ezt a szomorú és nevetséges valóságot.
Hector: ...Nézze ezeket a mély ráncokat, ősz hajamat, dúlt lelkem zavarát szemem tükrében... Ötven év óta útban vagyok maga felé. Eddig tekintettel voltam a konvenciókra. A döntő lépéstől mindig visszarettentem. Most már elég!

ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM

„Nézze, milyen szép asszony most is az anyám, fehér hajjal. Őt szeretném eljátszani!” – mondta Tolnay Klári, amikor a fiatal Hubay Miklós azt kérdezte az akkor negyvenes éveiben járó művésznőt, volna-e valami eddig megvalósítatlan szerepálma. Tolnay hozzátette: „Tudja, én olyan szerepet szeretnék, amelyben öregen is vonzom a férfiakat, süssön belőlem a... az Eros!”

Erre a beszélgetésre 1959-ben került sor, amikor Ádám Ottó rendező arra kérte a sikeres drámaíró és műfordítót, hogy a népszerű Tolnay számára keressen egy francia egyfelvonásost, amit egy másikkal együtt játszana egy estén a művésznő. Hubay azonban a beszélgetés ihletésére inkább saját darab írásába fogott. Így született meg az *Ők tudják, mi a szerelem*. Témáját Hubay a valóságból, Hector Berlioz zeneszerző emlékirataiból merítette. Tolnay partnere akkor a harmincegy éves Sinkovits Imre lett. Az előadás olyan sikeres volt, hogy negyven évig játszották, mindketten „beleöregedtek” szerepeikbe.

A francia romantikus zeneszerző, Berlioz élete alkonyán keresi fel gyermekkori szerelmét, Dubeoef Estellát, és meg akarja szoktatni családja köréből a tisztes nagymamát. Felidézük az ifjúkori szenvedélyt, amit korábban a konvenciókhoz igazodva mélyen eltemettek magukban. De sohasem késő „megállítani az időt”, az igaz szerelem kortalanul ott él mindenkiben, csak bátorság kell megélni azt. Hubay a darab mottó-

jával Weöres Sándor *Boldogság* című verséből választott részletet: „Vének leszünk és ráncosak, // de szívünkben virágosak. // Nagy felhő-hintánk csupa láng...”

Hubay Miklós (1918–2011) tudatosan építette fel hatalmas drámaírói életművét. Nemcsak kiváló művész, hanem a magyar művelődéstörténetnek is nagy alakja, korának egyik legműveltebb, legtájékozottabb irodalmára volt, lenyűgöző esszéista. Művész, tudós, tanár. Élt és dolgozott Genfben, később Firenzében, műfordítóként is jelentőset alkotott. Madách Imre rajongó értelmezője volt, kezdeményezésére ünnepeljük meg minden év szeptember 21-én a Magyar dráma napját *Az ember tragédiájának* ősbemutatójára emlékezve.

Hubay Miklós

Ők tudják, mi a szerelem

Szereplők: BÁNSÁGI ILDIKÓ, BLASKÓ PÉTER,
TÓTH AUGUSZTINA, TÓTH LÁSZLÓ, ÁCS
ESZTER, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ

Rendező: RÁTÓTI ZOLTÁN

PREMIER: 2021. március

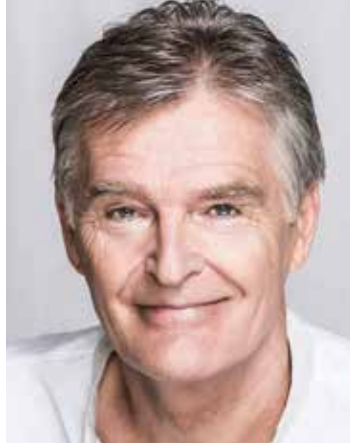
Kaszás Attila Terem

UDVAROS DOROTTYA

SÖPTEI ANDREA

RUBOLD ÖDÖN

NAGY MARI

„Bátran éltem idáig, remélem, meghalni is így fogok, bátran és hazugság nélkül, de ennek az a feltétele, hogy kimondjam: én öltem meg Emerencet. Ezen az se módosít, hogy nem elpusztítani akartam, hanem megmenteni.”

AZ AJTÓ

Az *Ajtó* főhőseit, Szabados Magdát és Szeredás Emerencet Szabó Magda önmagáról, valamint a Júlia utcai lakása egykori bejárónőjéről, Szőke Juliannáról mintázta. A történet egy egyszerű, méltóságát őrző, élete borzalmait magába záró öregasszony és a sikeres művész szeretetküzdelme mitikus mélységet nyer az önostorozó őszinteséggel feltárt történetben. Milyen titkokat rejt az ajtó, amely mögött Emerenc él? És milyen árulást követ el az író? A hétköznapi látás számára meg nem mutatkozó lelki dimenziókat tár fel ez a nyomozás, amit saját maga ellen indít az író, és emeli Emerencet az emberi méltóság balladái hősnőjévé.

Szabó Magda a világon a legismertebb modern magyar író, könyveit 43 nyelvre fordították le. Költőnek indult, prózát a kényszerű hallgatás éveiben kezdett írni. Amikor első regényeivel közönség elé léphetett (*Freskó, Az óz*) már érett alkotó, „nemcsak gazdag anyagú, igazmondó, aktuális, olvasmányos, hanem mindjárt bravúros” – írja róla a költő, Nemes Nagy Ágnes. Jókai Anna író társ varázslónak tartja: „Szabó Magda, amikor ír, azt teszi az emberi világgal, amit csak akar. Mindent megkapott a varázslathoz: lenyűgöző nyelvi erőt, élmény-bőséget, és a szükséges – bár fegyelmezett titok – szenvedést.”

Az 1987-ben írt *Az ajtó* közel 40 nyelven jelent meg, franciaországi kiadása után, 2003-ban alkotóját a rangos Femina-díjjal tüntették ki. Bereményi Géza színpadra adaptálta, az Oscar-díjas Szabó István 2012-ben filmet forgatott belőle Helen Mirren főszereplésével.

Az ajtót a Nemzetiben színre állító Eirik Stubø az egyik legjelentősebb skandináv színházi alkotó, akinek láthattuk már remek előadásait a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón (*Amerikai Elektra* az oslói Norvég Színházból, *Egy nyári éj Svédországból* a stockholmi Svéd Királyi Színházból).

Az elmúlt évadban pedig Euripidész *Médeiját* rendezte a Nemzetiben, amiben megrendítően letisztult eszközökkel vezette a közönséget az emberi szenvedély legmélyebb bugyraiba.

Abban nincs semmi szokatlan, ha egy külföldi rendező külföldi klasszikust vagy kortárs darabokat rendez Magyarországon (így van ez a Nemzetiben is). De amikor egy külföldi nyúl magyar irodalmi anyaghoz, az nemcsak különleges, hanem kockázatos is: mert kívülről, elfogulatlan szemmel tekint ránk, magyarokra.

– *Az ajtó* bizonyos szempontból brutális, nagyon megindító, időnként kicsit félelmetes és zavarbaejtő történet – fogalmaz Stubø, aki nagy örömmel vág bele ebbe a „kockázatos” kalandba.

SZÜCS NELLI

MÁTYÁSSY BENCE

BAKOS-KISS GÁBOR

Szabó Magda

Az ajtó

Szereplők: UDVAROS DOROTTYA, SÖPTEI ANDREA, RUBOLD ÖDÖN, TÓTH LÁSZLÓ, NAGY MARI, SZÜCS NELLI, MÁTYÁSSY BENCE, BAKOS-KISS GÁBOR, VARGA JÓZSEF

Rendező: EIRIK STUBØ

PREMIER: 2021. április

Gobbi Hilda Színpad

TRILL ZSOLT

KATONA KINGA

RÁTÓTI ZOLTÁN

RÁ CZ JÓ ZSEF

SCHNELL ÁDÁM

KRISTÁN ATTILA

„Utánam, olvasó! Ki állította, hogy nincs a földön igaz, hűséges, örök szerelem? Megérdemli, hogy kitépjék a hazug nyelvét!”

A MESTER ÉS MARGARITA

Ivan Nyikolajevics „Hontalant” alsóneműben és feszülettel a nyakában beviszik egy moszkvai elmegyógyintézetbe. Teljesen összezavarodva magyarázza az orvosnak, hogy találkozott az ördöggel, akinek valamilyen köze volt barátja, az irodalmi folyóirat-szerkesztő és elkötelezett ateista Berlioz lefejezéséhez. De az orvosok és ápolónők közül senki sem hisz neki. Ivant cellájában, titokban felkeresi a rejtélyes Mester, aki ugyancsak páciens, és aki ismeri Poncius Pilátus történetét... Az elmegyógyintézetben kívül az ördög, Woland és társai garázdálkodnak Moszkva utcáin, a színházban ruhákat osztanak és pénz hullik az égből. Az előadás végén a ruhák eltűnnek, és mindenki meztelenül bolyong a városban, a pénznek szintén nyoma vesz... Megjelenik a Mester szerelme is, aki alkut köt Wolanddal... Elmesélhetetlenül gazdag, sokrétű, szövevényes, titokzatos, magával ragadóan varázslatos Mihail Bulgakov regénye, *A Mester és Margarita*.

Rajongó olvasói, tudós kutatói a Szovjet-Oroszország harmincas évekből Moszkvájának leírásáért, Poncius Pilátus és Ha-Nocri (Jézus) filozofikus történetéért tartják nagyra, vannak, akik a Mester és Margarita szerelmének leírása, mások a humora miatt kedvelik ezt a nagyszerű művet. Egyesek szerint politikai szatíra, mások mágikus jellegét emelik ki, egyesek önéletrajzi momentumait kutatják, vájtfülvű olvasók a rafinált regényíró technikájának bravúrjaiban gyönyörködnek. Sikerét, népszerűségét minden bizonnyal zseniális összetettszövegének köszönheti a regény.

Bulgakov (1891–1940) a sztálini elnyomás egyik áldozata volt, művei – melyekben nem engedett önön erkölcsi mércéjéből – egy idő után nem jelenhettek meg, és csak a hatalom különleges kegyéből lehetett a

nagy író segédrendező a moszkvai Művész Színházban. A legnagyobb megpróbáltatások alatt is rendületlenül dolgozott főművén, az ördögről szóló regényen. Megjelenésére esélye sem lehetett, és ha a titkosrendőrség kezére kerül, valószínűleg Bulgakov vesztét okozta volna. A regény csak a 70-es években jelenhetett meg teljes terjedelmében a Szovjetunióban. Számos filmes és színházi feldolgozása született már, 2005-ben Szász János rendezésében volt látható a Nemzeti Színházban.

A 2020/21-es évadban az egyik legnépszerűbb exjugoszláv rendező, a macedón Aleksandar Popovszki állítja színre, akinek újvidéki rendezése, a *Boris Davidovics síremléke* a MITEM után szerepelt a 2019-es POSZT versenyprogramjában is, és megkapta a „Legjobb társulati összjátékért” járó díjat.

Mihail Bulgakov

A Mester és Margarita

Szereplők: KRISTÁN ATTILA, TRILL ZSOLT, SCHNELL ÁDÁM, KATONA KINGA, RÁTÓTI ZOLTÁN, BERETTYÁN SÁNDOR, MÉSZÁROS MARTIN, RÁ CZ JÓ ZSEF, BORDÁS ROLAND, SZARVAS JÓ ZSEF, BARTA ÁGNES

Rendező: ALEKSANDAR POPOVSKI

PREMIER: 2021. május

Nagyszínpad

2020/2021

NEMZETI

Móricz Zsigmond

FORRÓ MEZŐK

Rendező: **Berettyán Nándor**

Szilágyi Andor

LEÁNDER ÉS LENSZIROM

Rendező: **Márkó Eszter**

William Shakespeare

RÓMEÓ ÉS JÚLIA

Rendező: **Vidnyánszky Attila**

Mihail Bulgakov

A MESTER ÉS MARGARITA

Rendező: **Aleksandar Popovski**

Szabó Magda

AZ AJTÓ

Rendező: **Eirik Stubø**

Anton Pavlovics Csehov

IVANOV

Rendező: **Szász János**

Hubay Miklós

ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM

Rendező: **Rátóti Zoltán**

Márai Sándor

A KASSAI POLGÁROK

Rendező: **Szabó K. István**

A LIBERALIZMUS DISZKRÉT BÁJA

Rendező: **Vidnyánszky Attila**

Várjuk Önöket a következő évadban is!

A 2020/2021. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premierrek

William Shakespeare: **Rómeó és Júlia**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2020. november

A liberalizmus diszkrét bája

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Premier: 2021. február

Mihail Bulgakov: **A Mester és Margarita**

Rendező: ALEKSANDAR POPOVSKI

Premier: 2021. május

továbbra is műsoron

Rocco és fivérei

A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Molière: **Tartuffe**

Rendező: DAVID DOIASVILI

Tizenhárom almafa

Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentum-
szövegek alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Ivan Viripajev: **Álomgyár**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Madách Imre: **Az ember tragédiája**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Anton Csehov: **Meggyeskert**

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **Egri csillagok**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Csíksomlyói passió

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Vörösmarty Mihály: **Csongor és Tünde**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szarka Tamás: **Éden földön**

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

Fekete ég – Molnár Ferenc: **A fehér felhő**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Isten ostora

Bánffy Miklós A nagyúr című műve alapján

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Petőfi Sándor: **János vitéz**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: **Körhinta**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakespeare: **Szentivánéji álom**

Rendező: DAVID DOIASVILI

Tamási Áron: **Vitéz lélek**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

BAJOR GIZI SZALON

továbbra is műsoron

Mezei Mária: **Hoztam valamit a hegyekből**

Toth Augusztina önálló estje | Rendező: DAVID ZSUZSA

Fedák Sári

Szűcs Nelli önálló estje | Rendező: DAVID ZSUZSA

Colm Tóibín: **Mária testamentuma**

Nagy Mari önálló estje | Rendező: VIKTOR BALÁZS

Szarvas József – Bérczes László: **Pustol a hó**

Szarvas József önálló estje | Rendező: BÉRCZES LÁSZLÓ

Szájon lőtt tigris

Olt Tamás Rejtő Jenő-estje | Rendező: OLT TAMÁS

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premier

Szilágyi Andor: **Leánder és Lenszirom**

Rendező: MÁRKÓ ESZTER

Premier: 2020. szeptember 19.

Móricz Zsigmond: **Forró mezők**

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

Premier: 2020. október 3.

Anton Csehov: **Ivanov**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Premier: 2020. november

Szabó Magda: **Az ajtó**

Rendező: EIRIK STUBØ

Premier: 2021. április

továbbra is műsoron

Euripidész: **Médeia**

Rendező: EIRIK STUBØ

Örkény István: **Macskajáték**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Katona József: **Bánk Bán**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Székel János: **Caligula helytartója**

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

Robert Bolt: **Egy ember az örökkévalóságnak**

Rendező: CSISZÁR IMRE

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Carlo Goldoni: **Házasság Palermóban**

Rendező: KISS CSABA

Földes László Hobo: **Hé, magyar Joe!**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Iván Viripajev: **Részegek**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Long – Singer – Borgeson: **SÖR**

(Shakespeare Összes Rövidítve) – angol nyelven

Anton Csehov: **Három nővér**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Örkény István: **Tóték**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szigligeti Ede: **Liliomfi**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

KASZÁS ATTILA TEREM

premier

Márai Sándor: **A kassai polgárok**

Rendező: SZABÓ K. ISTVÁN

Premier: 2020. szeptember 19.

Hubay Miklós: **Ők tudják, mi a szerelem**

Rendező: RÁTÓTI ZOLTÁN

Premier: 2021. március

továbbra is műsoron

Berettyán Nándor: **A sűgő**

Rendező: BERETTYÁN NÁNDOR

Döbrentei Sarolta: **Sára asszony**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Georg Büchner: **Woyzeck**

Rendező: IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A Gulag virágai**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Halj meg és nagy leszel**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Weöres Sándor: **Psyché**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Anton Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

SZÍN VÁLTOZÁS

SZÍNHÁZ – IFJÚSÁG – NEVELÉS

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük **ingyenes Kölyöknapjainkat**, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk! A Kölyöknapokon a színjátszáshoz kapcsolódó kézművesprogramok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanárikaik és a színház mentorainak segítségével, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négyfős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől:
szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

4. SZÍNHÁZ- PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színház-pedagógiai foglalkozásainkat. Tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a láttak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk.

5. BÁNK- MISSZIÓ és JÁNOS VITÉZ- MISSZIÓ (tantermi előadás)

Katona József drámája 60 percen, tanteremben előadható formában. Könnyítettünk és rövidítettünk az eredeti nyelvezeten, ám a dráma szerkezetét megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és történeteszl sem. A diákok közvetlen közelében, a tanterem díszletei között elevenedik meg a hatalomról és szerelemről, hazaszeretetről, hűségről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszút felülíró kegyelemről szóló klasszikus mű. Az előadást ingyen adjuk elő az iskolákban.

6. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyvenperces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, figyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

7. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkoznak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harmincperces találkozón közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

8. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. A mintegy negyvenperces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajáráásra:
latogatas@nemzetiszinhas.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem sorsfordító pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke **40%** mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkre. Igénybevételéhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUSJEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyárkedvezmény mértéke **40%**. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy kedvezmények igénybevételére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció:
jegy@nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

VÁLTSON BÉRLETET A 2020/2021-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül!

Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is!

Szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra 8 900 Ft

FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra 6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra 6 000 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra 4 500 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD

Shakespeare: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA** • **A LIBERALIZMUS DISZKRÉT BÁJA** • Bulgakov: **A MESTER ÉS MARGARITA** • **ROCCO ÉS FIVÉREI** – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján • Molière: **TARTUFFE** • **TIZENHÁROM ALMAFA** – Trianon utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján • Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA** • Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK** • **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** • Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** • Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** • Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ** • Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Zs. Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA** • William Shakespeare: **SENTIVÁNÉJI ÁLOM** • Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Márai Sándor: **A KASSAI POLGÁROK** • Hubay Miklós: **ŐK TUDJÁK, MI A SZERELEM** • Euripidész: **MÉDEIA** • Örkény István: **MACSKAJÁTÉK** • Szilágyi Andor: **LEÁNDER ÉS LENSZIROM** • Berettyán Nándor: **A SÚGÓ** • Móricz Zsigmond: **FORRÓ MEZŐK** • Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA** • Robert Bolt: **EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAK** • Katona József: **BÁNK BÁN** • Szergej Medvegyev: **FODRÁSNŐ** • Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN** • Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!** • Ivan Viripajev: **RÉSZEGEK** • Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR** • Örkény István: **TÓTÉK** • Szigligeti Ede: **LILIOMFI** • Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY** • Georg Büchner: **WOYZECK** • Long – Singer – Borgeson: **SÖR** (Shakespeare Összes Rövidítve), angolul • Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA** • Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL** • Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT** • Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK** • Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** • **FEDÁK SÁRI** • Szarvas József – Bérczes László: **PUSTOL A HÓ** • Rejtő Jenő: **SZÁJON LÓTT TIGRIS** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

» A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a premierekre és egyes vendég-előadásokra.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek, és legkésőbb 2021. április 30-ig válthatók be.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le jegyeiket az Andrássy úti jegyirodában vagy a Nemzeti Színház pénztárában. A bérletes jegyek online is kiválthatók.

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

A NEMZETI SZÍNHÁZ TÁRSULATA

Ács Eszter

Bakos-Kiss Gábor

Jászai Mari-díjas

Barta Ágnes

Blaskó Péter

Kossuth- és
Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész,
a Nemzet Művésze

Bodrogi Gyula

A Nemzet Színésze,
Kossuth- és kétszeres
Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
művész

Bordás Roland

Herczegh Péter

**Horváth-Lajos
Ottó**

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Katona Kinga

Nagy Mari

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Rácz József

Jászai Mari-díjas

Rátóti Zoltán

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

**Szabó Sebestyén
László**

Szarvas József

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
művész, a Magyar
Arany Érdemkereszt
kitüntetettje

Szép Domán

Tóth Augusztina

Jászai Mari-díjas

Tóth László

Trill Zsolt

Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
művész

2020/2021-ES ÉVAD

Bánsági Ildikó

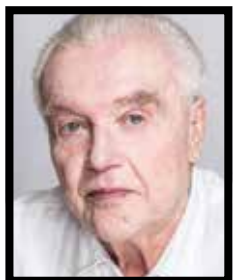
Kossuth- és
Jászai Mari-díjas,
a Nemzet Művésze

Berettyán Nándor

Berettyán Sándor

Csúrka László

(1936–2020)

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Farkas Dénes

**Földes László
Hobo**

Kossuth-díjas

Kristán Attila

Jászai Mari-díjas

Mátyássy Bence

Mészáros Martin

Rubold Ödön

Jászai Mari-díjas

Schnell Ádám

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Söptei Andrea

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Szász Júlia

Szűcs Nelli

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Töröcsik Mari

A Nemzet Színésze,
kétszeres Kossuth- és
kétszeres Jászai Mari-
díjas, Érdemes és Kiváló
művész

Udvaros Dorottya

Kossuth- és
Jászai Mari-díjas

Varga József

Tizenhárom almafa

Trianoni utótörténet Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján

Táncos Csuda Mózes – SZARVAS JÓZSEF ■ Rozál – TÓTH AUGUSZTA ■ Kicsi Mócsi – ANDIRKÓ MIKES / HARASZTOSI LÓRÁNT ■ Kincsó – SIMON KLÁRA MÁRIA, SZMUDA KINGA ■ Jegyző, Henry ezredes, Clemenceau – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Mendi – BODROGI GYULA ■ Sipkás – ✚ CSURKA LÁSZLÓ ■ Magyar tiszt, Hadapród – FARKAS DÉNES ■ Birtalan – HERCZEGH PÉTER ■ Teleki Pál – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Wass Albert, Öreg – KRISTÁN ATTILA ■ Pesti hölgy – KONCZ ANDREA m. v. ■ Bőrkabátos – NAGY MÁRK ■ Asszony – NAGY MARI ■ Rádióbemondó – RÁCZ JÓZSEF ■ Apponyi Albert – RÁTÓTI ZOLTÁN ■ Csáky István – RUBOLD ÖDÖN ■ Szakaszvezető – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ ■ Tábori pap – TÓTH LÁSZLÓ ■ Vitális – TÓTH TIBOR m. v. ■ Szegény tiszt – WISCHER JOHANN m. v.

Színpadra alkalmazta, dramaturg: Verebes Ernő // Dísztet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: Berzsenyi Krisztina // Ügyelő: Dobos Gábor, Ködmen Krisztián // Súly: Kónya Gabi // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

PREMIER: március 6. • Nagyszínpad | szeptembertől újra műsoron!

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

TIZENHÁROM ALMAFA

A Wass Albert írásai, valamint korabeli dokumentumszövegek alapján készült előadás a magyarság 20. századi történetének egyik legsúlyosabb és máig fájó katasztrófáját, a trianoni döntést és következményeit idézi meg. A történet főhőse Tancos Csuda Mócsi erdőjáró, vadőr, amolyan magyar Švejk. Rajta keresztül élhetjük át a nagypolitika, a háborúk, a nemzetiségi torzalkodások kegyetlenségét, abszurditását és a túlélni akaró és tudó ember fájdalmas derűjét.

Az ember tragédiája –
az Úr szerepében, 2018

Csurka László

1936–2020

„Csurka László azok közé a színészek közé tartozott, akik tudták, mi az, hogy Nemzeti Színház. Hogy ez nem egyszerűen egy színház, hanem vállalat, elköteleződés és büszkeség. Vele is eltűnt egy darab a magyar színháztörténetből. Annak a színészvilágnak tűnt el újra egy része, amit ő a karizmájával, eleganciájával, senkihez sem hasonlítható orgánumával, hitével képviselt. És kiállásával a meggyőződése mellett – akár azt is vállalva, hogy emiatt évtizedekig háttérbe szorítják. Ilyen színészből kevés van. Olyan veszteség ez, amit nehéz feldolgozni.”

Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója

FIGYELNI A KÖLTŐK SZAVÁRA

Utolsó beszélgetés Csurka Lászlóval – több kötetnyi története elé szánt bevezetőként színházról, családról, hazáról

Legalább ezer oldalt igényelne, de mindenképpen hatalmas trilógia kellene ahhoz, hogy Csurka László színművész összefoglalja családjának történetét, színházi emlékeit, és felidézze a szakma nagy öregjeitől hallott anekdotákat. Egy kalandregényt is megérne, amit ő megélt és túlélte üldözöttként, majd megtúrt művészként. Egy negyedik kötetben kedvelt verseit gyűjtené össze, amelyek helyette is megfogalmazzák magyarságának lényegét. Egy interjú csupán rövid „bevezetés” lehet mindehhez – és ez most már így is marad örökre. Amikor ennek a beszélgetésnek az időpontját egyeztetettük, még teljes gőzzel működtek a színházak, pár nap múlva, amikor találkoztunk, már üresek voltak a nézőterek, a színpadok. Mire a beszélgetés nyomdába került, Csurka László már az égi társulat tagjaként tekint le ránk...

Ha nem jön a koronavírus, és nem zárnak be a színházak, akkor a színlapok szerint ma este két helyen, két előadásban is szerepelnie kellene. Lehetséges ez?

– Persze! Itt a Nemzetiben, a *Tizenhárom almája* előadásban az első felvonásban van egy viszonylag kis szerepem, az Új Színházban pedig a Beatrice-darabban később van egy jelenésem, a második felvonásban kell színpadra lépnem.

Nem nehéz az átállás? A váltás az egyik szerepről a másikra!

– Nem lenne ezzel semmi gond. Volt már ilyen máskor is. Egyeztetnek a színházak, amikor összeállítják a műsorrendet. Ezek most egyébként

sem lennének túl nagy feladatok, egyik sem igényel különösebb átélést. Talán már a korom miatt sem osztanak rám nagyobb, fizikailag és lélektanilag is fárasztóbb szerepeket. Amikor itt befejezem a dolgom, átöltözök, beülök a kocsimba, és átmegyek a Paulay Ede utcába. A *Ricse*, *Ricse* történetében is csak egy kis szerepem van...

Kis szerep?! A színlap szerint Csurka. Keresztnevet nem írnak, értelmezhetjük úgy is, hogy a bátyját, a darabban megidézett kor jellegzetes politikusát képviseli.

– Nem, nem a testvérem szerepét játszom. Csak magamat kell adnom. Dsida Jenő *Psalmus Hungaricus*-ával lépek színpadra. Több ezerszer

mondtam ezt a verset: „Vagy félezernyi dalt megírtam s e szót: magyar, még le nem írtam...” Most csak röviden idézek belőle, aztán van egy kis szövegem, és következhet a Beatrice. Ezzel a verssel ezerszer szerepeltem a Bocskai Színpad előadásain. Így megvan a kapcsolat István bátyám emlékével is, hiszen 1999-ben az ő kezdeményezésére, a MIÉP által alapított Bocskai István Szabadegyetem után jött létre a Bocskai Színpad, amelynek a munkájában már én is részt vettem előadóként, rendezőként.

Tagja volt a MIÉP-nek?

– Nem, nem. Soha semmilyen pártnak nem voltam a tagja, de azért nagyon sok mindent tudtam, és nekem is megvolt a magam véleménye. A rendszerváltás előtt, amikor a bátyám balatonedericsi nyaralójában voltak az ellenzék nagy megbeszélései, és ha éppen ott nyaraltam, akkor én is pontosan értesültem mindenről. Tudtam, mit terveznek, hogy majd minden szép és jó legyen. Hogy aztán mégsem úgy alakultak a dolgok, ahogy azt szerették volna, az is egy érdekes történet!

Térjünk vissza a színpadra!

– A Bocskai Színpaddal a rendszerváltás után, 2000-től több százszor előadtuk a legkülönbözőbb helyeken a korábban betiltott, elhallgatott versekből, dalokból összeállított *Trianon a magyar költészetben* című műsorunkat. A szocializmus éveiben voltak olyan költők, akik indexre kerültek, megpróbálták végképp elhallgatni vagy elhallgattatni őket, de még Juhász Gyula *Trianon* verséről sem esett szó az iskolákban, vagy József Attila köeteiből is mindig kimaradt a *Nem! Nem! Soha!* A rendszerváltás után a mi előadásaink iránti hatalmas érdeklődés is azt bizonyította, hogy nem sikerült megsemmisíteni az elhallgatott költőket, és végképp törölni az emberek emlékezetéből a trianoni tragédia emlékét. Ezzel a műsorunkkal nagyon sokfelé hívtak bennünket. Általában kicsinek bizonyultak a művelődési házak színháztermei, leggyakrabban sportcsarnokokban szerepeltünk, de még így is előfordult, hogy kihangosították a szabadtérre is az előadásainkat. Ezeknek a fellépéseknek köszönhetően sokat beszélgettünk Nagy Feróval. Én voltam az, aki arra biztattam, zenésítse meg ezt a Dsida-verset. Ennek a feldolgozásnak is köszönhető, hogy a Beatrice-koncerteken együtt éneklünk a tömeg a ref-

Csurka László

Jászai Mari-díjas, Érdemes és Kiváló művész, a Nemzeti Színház örökös tagja. 1936-ban született Budapesten. A Színház- és Filmművészeti Főiskoláról politikai okok miatt 1955-ben eltávolították. Még abban az évben segédszínész lett a kaposvári színházban, de innen is távoznia kellett az 1956-os forradalom után.

1958-tól szerepelt a fővárosi Déryné Színházban. 1959-ben került a Nemzeti Színházba, és az új Nemzeti alapítását követően Pesti Magyar Színház néven tovább működő Hevesi Sándor téri színház tagja maradt 2012-ig. Azóta játszott az Új Színház, a Nemzeti Színház és az Erkel Színház darabjaiban. 2018-tól a Nemzeti Színház tagja. Számos filmben, tévé- és rádiójátékban szerepelt, rendkívül népszerű szinkronszínész volt.

Az elmúlt években a *Tóth Ilonka*, a *Helység kalapácsa*, a *Médeia*, az *Egy ember az örökkévalóságnak*, az *Egri csillagok*, az *ember tragédiája* előadásokban lépett színpadra a Nemzetiben. Utolsó szerepét a trianoni témájú *Tizenhárom almában* nyújtotta.

A halála előtti napokban is próbálta Albertus szerepét a szeptemberre műsorra tűzött *A kassai polgárok* című Márai-darabban. . .

rént: „... nyelvemen izzó vasszeget üssenek át, mikor nem téged emleget. Hunyjon ki két szemem világa, ha nem rád tekint, népem, te drága!”

Végül is ennek a Dsida-versnek köszönhetően került be a *Ricse, Ricse*-előadásba?!

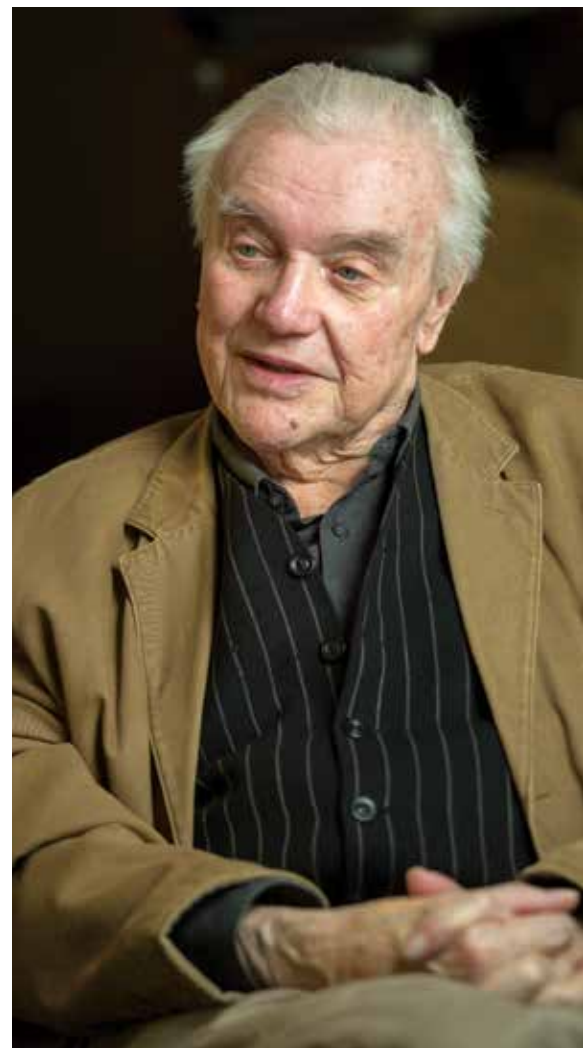
– Dsida Jenő *Psalmus Hungaricus*a a feltétel nélküli hazaszeretet himnusz lett. Ez a vers ma már ugyanúgy hozzátartozik az állami ünnepeinkhez, mint a június 4-ei megemlékezésekhez Juhász Gyula *Trianonja*, mint 1848. március 15-éhez Petőfi verse, a *Nemzeti dal*, és az 56-os megemlékezésekhez és november 4-éhez Márai Sándortól a *Mennyből az angyal*. „Mennyből az angyal menj sietve az üszkös, fagyos Budapestre. Oda, ahol az orosz tankok között hallgatnak a harangok...” Nekem megadatott, hogy a Parlament lépcsőjén 400 ezer ember előtt mondhattam el ezt a verset. Döbbenetes élmény volt, annyi ember elé kiállni, és tapasztalni, hogy milyen áhítattal hallgatja a tömeg. Tapintani lehetett a csendet. Óriási élmény volt számomra ez a 2012-es díszünnepség itt, Budapesten, a Kossuth téren.

A *Nemzeti dal*t pedig 1956. október 26-án Kaposvárott a Petőfi-szobornál tartott nagygyűlésen mondta el...

– Erre most is emlékeznek a kaposváriak. Ennek köszönhetem, hogy tavaly, 2019. október 23-án megkaptam a Szabadságért Kaposvár Emlékérmét. Bennem is elevenen élnek az 56-os napok eseményei. A fővároszhoz képest Kaposvárra ugyan kissé megkésve érkeztek a hírek, de azután ott is megtörténtek a forradalmi változások, ott is utcára vonultak az emberek. Ezen a kaposvári nagygyűlésen követelte a nép a *Nemzeti dal*t. Több ezren ismételték velem a refrént: a „magya-

A gyűrű nem csupán ékszer – a Nemzeti örökös tagjának kiváltsága

„Különösebb panaszra nincs okom, hiszen még a »három T« idején is, amikor a megtűrt kategóriában voltam, remek darabokban játszhattam, és nagyon sok kiváló szerepet is kaptam. Igaz, hogy nem voltam sem Hamlet, sem Rómeó, de különböző műfajokban is kipróbálhattam magam.”

rok istenére esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!” Felemelő érzés volt.

Másnap, 1956. október 27-én a Csiky Gergely Színház Forradalmi Bizottságának elnökévé választották. Gondolom, megfordult a fejében a politikai szerepvállalás lehetősége?

– Nem akartam én politizálni. Engem sem foglalkoztattak jobban a közügyek, mint általában a fiatalokat. Húszévesen még kritikusabb, lobbanékonyabb az ember, mint idősebb korában, és az a történelmi kor adott is bőven alkalmat az elégedetlenkedésre, a lázadásra. De azt hiszem, elsősorban a származásom miatt lettem a bizottság vezetője. Édesapánk, Csurka Péter népszerű író volt, évekig újságíróként is dolgozott, az 1930-as évektől kezdve rendszeresen publikált, ő mindig is vállalta jobboldaliságát, a turul mozgalomhoz tartozott, nem tudta elfogadni a kommunista ideológiát. Nyilván a kaposvári kollégák tudták, hogy ezért rúgtak ki a főiskoláról, ők is feltételezték rólam, hogy otthonról hozom a közügyek iránti érdeklődést, tájékozottságot, ezért szavazhattak rám. Aztán jöttek az orosz tankok, és az első politikai szerepvállalásom után néhány hónappal el is távolítottak Kaposvárról. Még szerencse, hogy csak a megtűrt kategóriába kerültem, és nem tiltottak le teljesen a színpadról.

Ha annak idején a származása miatt kellett eljőnnie a főiskoláról, a dramaturg szakos bátyja hogy maradhatott ott?

– István bátyám két évvel idősebb volt nálam, ő már rendszeresen írt, voltak mentorai, barátai. De az 56-os forradalom alatt ő sem hallgatott, a főiskolai nemzetőrség vezetője volt, ezért aztán Kistarcsára internálták. Végül neki sikerült elvégeznie a főiskolát. Kezdetben nekem sem volt semmi gondom. Elsőre felvettek, a tanárok elégedettek voltak velem, úgy éreztem, Olthy Magda és Básti Lajos is kedvelt, de jött Both Béla, aki leginkább személyes okokból támadott. Ismerte az apánkat, kikutatta a családi kapcsolatokat, indult a támadás. Ne feledjük, 1955-öt írtunk! Szerencsére ekkor indult Kaposváron a színház, és Básti Lajosnak köszönhetően én is odakerülhettem.

Kaposvárrott jól kezdődött a pályája. Új színház, új társulat, előbb csak segédszínészi feladatokat kapott, majd ’56 szeptemberében már főszerepet játszott a *Csongor és Tünde* bemutatóján.

– Ez egy nagyon szép és megtisztelő feladat volt. Dr. Németh Antal választott ki erre a szerepre. Ez az európai műveltségű szaktekintély, ez az elismert művész, a 20. századi magyar színjátszás kiemelkedő egyénisége, rendkívüli felkészültségű rendezője alkalmasnak talált erre a feladatra. Az ő igazgatása alatt élte virágkorát – még a háború előtt – a Nemzeti, aztán a politikai hatalom őt is félreállította. A meghurcoltatások után Kaposváron engedték először rendezni. Így találkozhattam 1956-ban Németh Antallal, eljátszhattam Csongor szerepét, és az ő ajánlásának köszönhetem, hogy ’59-ben a Nemzeti társulatának tagja lettem. De már ez is történelem!

Tizenhárom almafa – Sipkás szerepében, 2020

A színházi adattár szerint a régi Nemzetiben is száznál több szerepet játszott...

– De ugye most nem fogunk minden szerepemről beszélni? Felsorolni sem tudnám!

Nem vezetett naplót? Nem dokumentálta az eseményeket?

– Nem. Pedig kellett volna. Most talán már én vagyok a legidősebb, aki még olyan legendás művészekkel játszhatott együtt a Nemzetiben, mint például Básti Lajos, Sinkovits Imre, Agárdy Gábor, Raksányi Gellért, Bessenyei Ferenc, ott volt Ungvári László, Lukács Margit, és még hosszan sorolhatnám. Nemcsak a velük kapcsolatos történeteket kellene megörökíteni, hanem azokat az anekdotákat is, amelyeket ők meséltek nekem azokról a nagy öregekről, akikkel pályakezdőként még ők is játszhattak.

Miért nem írja meg ezeket a történeteket?

– Ez legalább ezer vagy ezerötven oldal lenne! Ehhez nagyon sok idő és türelem kellene. Pedig a családjunk története is megérne egy könyvet. Az én életutam szintén elég izgalmas, már az is kész csoda, hogy egyáltalán élek. Nyolcéves gyerek voltam, amikor 1944-ben Nagyváradon elszivített a fülem mellett az első puskagolyó. Ekkor már menekült onnan a család. Arra is pontosan emlékszem, amikor itt Budapesten 1944. november 4-én délben édesanyjammal még felkapaszkodtunk a 6-os vilamosra, és alig értünk át a Dunán, amikor bekövetkezett a nagy robbanás, és beomlott a Margit híd. Aztán amikor menekültünk tovább, és a

A Tóth Ilonka című előadás végén Csurka László is elmesélte saját '56-ját: kaposvári színészként október 26-án a Petőfi-szobornál ő szavalt el a Nemzeti dalt

bajorországi Lichtigben húzta meg magát a család, először mi, gyerekek még örültünk, hogy jönnek az amerikai repülők és csokit meg rágógumit dobálnak nekünk a magasból, de aztán elszabadultak a bombák is...

A színházi szerepei közül mit emelne ki?

– Erre sem vállalkoznék. Különösebb panaszra nincs okom, hiszen még a „három T” idején is, amikor a megtúrt kategóriában voltam, remek darabokban játszhattam, és nagyon sok kiváló szerepet is kaptam. Igaz, hogy nem voltam sem Hamlet, sem Rómeó, de különböző műfajokban kipróbálhattam magam. Nagyon népszerű volt annak idején még a régi Nemzetiben a zenés estem, a *Fizetek, főúr*. Öt évig műsoron volt, minden alkalommal megtelt a Játékszín, és nagyon gyakran velünk énekelt a közönség.

Itt is lehetne önálló estje?

– Persze, lehetne, de azért az már fárasztó lenne. Nyilván túl a nyolcvanon nem akarnak nagyobb feladatokkal terhelni a rendezők. De azért itt a Nemzetiben is több darabban játszom. Műsoron van *Az ember tragédiája*, az *Egy ember az örökkévalóságnak*, az '56-os témájú *Tóth Ilonka* és az *Egri csillagok*. Ebben az évadban – *A tizenhárom almafa* előtt – az első bemutatóm a *Médeia* volt, abban a darabban a hírnök szerepét kaptam. A görög drámákban gyakran megjelenik egy ilyen szereplő, aki elmeséli a korábbi eseményeket, mindazt, amit tudni kell ahhoz, hogy megértse a közönség a konfliktus lényegét. Ezek általában hosszabb monológok, memorizálni sem könnyű, és nem elég csak felmondani a szöveget.

De nem is az ilyen hírnök nagyságú szerepekért szokták díjazni a színészeket!

– Érdekes dolog ez az elismerés is. Azt szokták mondani, hogy a díjakat nem kapják, hanem adják. Nyilván az ajánlótól és leginkább az adományozótól függ, hogy ő kinek a munkáját ismeri el. Ilyen szempontból

Hírnökként a Médeiában, 2019

„Ha most azt várná tőlem, hogy mérleget készítsek, akkor azt mondanám, leginkább a verseknek köszönhetem, hogy megerősödött bennem az érzés: jó magyarnak lenni. Mindebből következik, hogy számomra a színészet a legszebb hivatás. Hiszen magyarul beszélhetek másoknak is arról, ami nekem fontos, és szerintem ezzel jó ügyet szolgálok.”

is nehéz szakma ez a miénk, hiszen ki vagyunk téve a hatalomnak, a politikának, és a megítélésünk nagyon sok szubjektív tényezőtől függ. A szakmai kritikákban is elsősorban a főszereplőkről esik szó, pedig szükség van a jó karakterszínészekre is. Az 1930-as '40-es években Maklár Zoltánnak jobb gázsija volt, mint a főszerepeket játszó színészeknek. A Shakespeare-bemutatón Hamlet lehetett akár a nagyszerű Hegedűs Gyula, mégis a sírásó kapott magasabb fizetést, ha azt Maklár játszotta.

Ha mégis megírná ezt a bizonyos könyvet a saját szakmai pályafutásáról, nyilván önálló fejezetet kapnának a filmszerepek és a szinkron is!
– A filmezésről és a szinkronról is mesélhetnék! Lenne néhány jó történetem. De a színészi feladatok közül számomra különösen kedves a versmondás. Úgy harminc éve annak, hogy mélyebben foglalkozom ezekkel a gyönyörű versekkel, amelyek helyettem foglalkoznak meg az identitásom, a magyarságom lényegét. Nagyon szép és nemes feladat ezt a tartalmat közvetíteni, eljuttatni másokhoz is. Egyáltalán nem könnyű ilyesmivel a közönség elé lépni, különösen ebben a gáncsoskodó világban. Ha most valami ars poeticát várná tőlem, vagy azt, hogy mérleget készítsek, akkor azt mondanám, leginkább ezeknek a verseknek köszönhetem, hogy megerősödött bennem az érzés: jó magyarnak lenni. Mindebből persze az is következik, hogy számomra a színészet a legszebb hivatás. Hiszen magyarul beszélhetek másoknak is arról, ami nekem fontos, és szerintem ezzel jó ügyet szolgálok. Ilyen például a magyar nyelv védelme. Azt mondja például Ábrányi Emil. „Ő

szép magyar nyelv! Aki egyszer téged ajkára vőn, többé nem dobhat el! Szentség gyanánt hogy befogadja éked, őrző oltárrá válik a kebel...”

Ma már nem könnyű megérteni az ilyen veretes szövegeket!

– Nem könnyű, de megéri odafigyelni a költő szavára. Engem nagyon bánt, amikor azt hallom, hogy hadarnak, sipóznak a fiatalok, vagy nem lehet érteni a motyogásukat.

Ha valami ilyen hibát tapasztal, figyelmezteti a kollégákat?

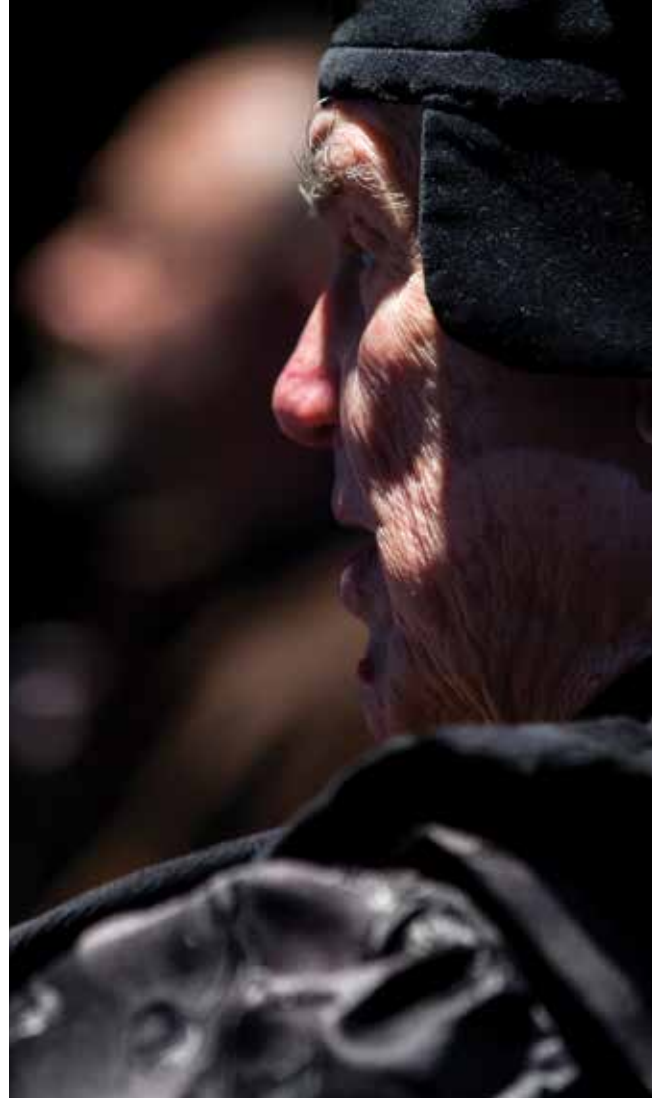
– Csak akkor szólok a hibák miatt, ha alkalom adódik a beszélgetésre, és látom, hogy az ifjú kolléga kíváncsi a véleményemre. Persze vigyázni kell az ilyesmivel, nem lenne jó, ha elvinném a kedvét ettől a pályától a fiataloknak. Meg aztán nagyon sok minden – izmus, divat és egyéb szokás – rakódott rá erre a szakmára is. Nem olyan egyszerű ma már eligazodni a különböző irányzatok között.

Régen könnyebb volt a mesterség?

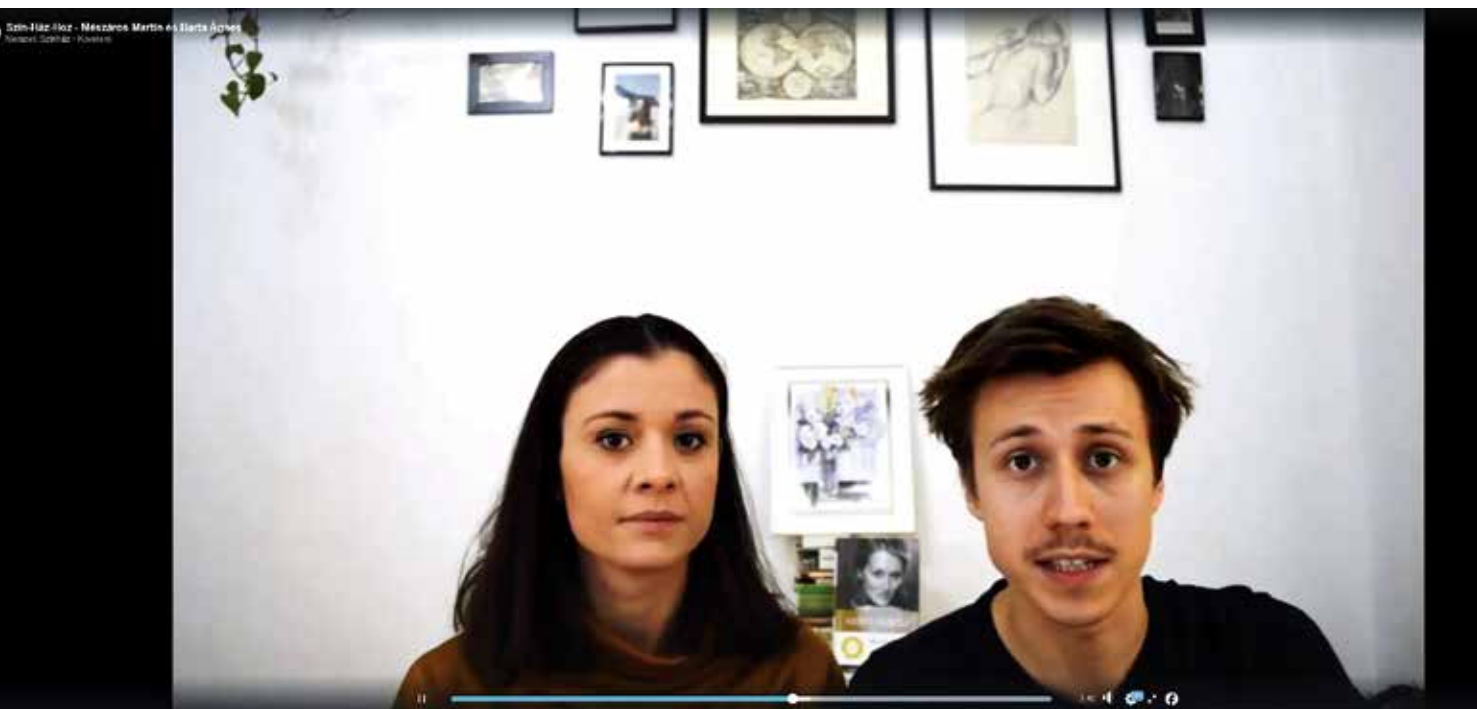
– Nem azt mondtam, hogy könnyebb, csak más volt ez a világ, amikor én kezdtem ezt a pályát. Nekem még azt tanították, hogy játszunk a színpadon, még akkor is, ha néha belehalunk. Nagyon mást jelent, ha valakinek a színház a munkahelye, ahová dolgozni jár, vagy estéről estére játszani jön ide. Nekem még megadatott ez a szerencse, hogy játszhatok.

FILIP GABRIELLA

fotók: Eöri Szabó Zsolt

Egy ember az embertelenségben – Canterbury érseke, 2019

Barta Ágnes és Mészáros Martin nemcsak a Nemzeti Színház karanténvideójában, hanem azon kívül is együtt töltötte a bezártság heteit – talán nem véletlenül választották videósorozatuk témájául a legendás színházi szerelmek feldolgozását

FORRÓ MEZŐK, HIDEGZUHANY

Barta Ágnes és Mészáros Martin a járvány okozta kényszerű leleményességről

Hogyan próbál két fiatal színész – egy pár – nem belebolondulni abba, hogy hónapokig nem léphetnek színpadra? Milyen erőforrások és mellékhatások kísérték a karanténéletet? Önkénteskedés, nagyregények, rituális filmkritika – gyorsjelentés a bezártság napjairól.

Egy teljes évszakot éltünk meg a kényszerű bezártságban, de talán ilyen időtávlatból is emlékeznek, milyen pillanatban kellett maguk mögött hagyni a színházat...

BARTA ÁGNES: Nagyon vártam az évadnak ezt a részét, több bemutatóra nem készültem, de előttünk volt a Nemzetiben a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó, a MITEM, ami mindig izgalmas szakmai találkozás jeles külföldi előadásokkal. És végre élhettem volna az általam nagyon szeretett színészetet: napközben töltödni, aztán este színpadra állni. Általában sok időt, napi 10-12 órát töltünk a színházban, az évad első felében az egész napos próbák után jön az esti előadás, és csak késő este érek haza. Most jöttek volna azok a hónapok, amikor mindennek a színpadi begyakorlása, elmélyítése következett volna. Ráadásul nagyon vágytam is a játékra, mert éppen a járvány előtt lebetegedtem, és Szász Juli kolléganőm ugrott be helyettem az *Egri csillagokba*, és már vártam a visszatérést.

MÉSZÁROS MARTIN: Engem szó szerint drámai pillanatban ért a karantén, hiszen Berettyán Nándor rendezését, a Móricz Zsigmond *Forró mezők* című krimijének premierjére készültünk, amikor „haza kellett mennünk”. Már véget ért a próbafolyamat, a sajtónak szervezett fotós próbán is túl voltunk, és izgatottan vártuk a bemutatót... Hidegzuhanyként ért bennünket, hogy nem játszhatjuk el azt, amire azokban a hetekben minden idegszálunkkal készültünk. Mintha egy úszónak a rajtkőről kellene újra az öltözőbe menni.

A hidegzuhany után mihez kezdtek a hirtelen jött szabadidővel?

BARTA ÁGNES: Kezdetben, amikor még nem indult el a Nemzeti Színház online adásfolyama, és szabadságon voltunk, ránk tört a lelkiismeret-furdalás: mi itthon ülünk, és fizetést kapunk, amikor sokan elvesztik az állásukat vagy a bevételeiket, és rengetegen kerülnek kiszolgáltatott állapotba. Ezért elhatároztuk, hogy nem ülünk otthon tétlenül, és bejelentkeztünk a IX. kerületi önkormányzatnál – ahol lakunk –, hogy szívesen vállalnánk önkéntes munkát.

MÉSZÁROS MARTIN: Bevásároltunk idős embereknek, maszkot, fertőtlenítőt, egyebet hoztunk-vittünk, éppen mire volt szükség. Ez nekünk is segítség volt, hogy ne bolonduljunk meg az albértet négy fala között. Aztán elindult a Nemzeti online műsora, de az önkéntességet nem hagytuk abba.

Gyorsan át tudtak állni a színpadról az online térbe?

BARTA ÁGNES: Bárcsak olyan könnyedén menne ez! De egy fényképezőgéppel farkasszemet nézni egy kongó, rosszul bevilágított szobában nem ugyanaz, mint a közönségnek játszani. Hihetetlenül hiányzott a nézőkkel folytatott „párbeszéd”, miközben persze értem, hogy az online produkciókkal is a közönségünket szolgáltuk, és a rengeteg kedves visszajelzés is jól esett mindannyiunknak. A legtöbb színház hasonló műsorokkal állt elő, néha azért eszembe jutott, mi lenne, ha csendbe burkolódnánk, vajon mikor kezdenénk hiányozni a nézőknek.

Barta Ágnes:

Ha volt egyáltalán valami haszna az elmúlt hónapok rendkívüli állaptának, talán az, hogy rádöbbsentünk a családjunk, rokonaink, barátaink fontosságára.

Barta Ágnes Schnell Ádámmal az Egri csillagokban

vagy éppen Tolsztojtól a *Feltámadást*. A nagy olvasmányélmények mellett sok filmet néztünk, és a bezártság nélkül aligha tudtunk volna egymásra sem ennyi időt szánni: Ági szerepel a *Mellékhatás* című tévésorozatban, aminek az epizódjait szertartásosan néztük meg...

BARTA ÁGNES: Azért a „nagy rituálénak” az is része volt, hogy jól kielemeztük az alakításomat, és alaposan meg is kritizáltuk...

Mi volt a karantén legrosszabb mellékhatása?

MÉSZÁROS MARTIN: Magamon is éreztem a türelmetlenséget, de bevásárláskor bizony azt tapasztaltam, hogy elég egy figyelmetlen ember, aki túl közel hajol, vagy nem ügyel a maszkviselésre, és máris feszültség keletkezik. Emellett számomra külön nehézséget okozott, hogy a szokottnál is jobban el voltam zárva a rokonaimtól. Délvidéki vagyok, és a magyar–szerb határon egyáltalán nem lehetett átmenni.

BARTA ÁGNES: Én is aggódva hallgattam Szolnokon élő édesanyámat, aki tanárként meglehetősen elszigetelődött a karantén alatt. Ha volt egyáltalán valami haszna az elmúlt hónapok rendkívüli állaptának, talán az, hogy rádöbbsentünk a családjunk, rokonaink, barátaink fontosságára. Az autóforgalom két nap alatt visszaállt a régre, remélem, a környezetünkben élőkre jobban figyelemmel leszünk, mint korábban.

LUKÁCSY GYÖRGY

fotó: Eöri Szabó Zsolt

MÉSZÁROS MARTIN: A szokatlan körülmények mellett nagy kihívást jelentett a műsorok kigondolása is. Feldolgoztuk a mostanihoz nagyon hasonló élethelyzetet, amikor 1918-ban kitört a spanyolnáthajárvány, és a színházak ugyancsak bezárni kényszerültek. Ágival egy sorozatot indítottunk a legendás színházi szerelmekről, ami természetesen izgalmas és szép téma. Katona József és Széppataki Róza szerelme mellett beleástuk magunkat egy „félig” színházi románc, Bara Margit és Gyarmati Dezső vízilabdázó legenda kapcsolatának rejtelmébe.

BARTA ÁGNES: Martin még főzött is: Krúdy Gyula egyik novellájának olvasása közben összeállított egy remek húslevest. A költészet napjára a színész kollégákkal „soronként” közösen elmondtuk Babits Mihály *Esti kérdés* című költeményét, nagypéntekre pedig a Nemzeti társulatának 14 tagja egy rendhagyó, Korzenszky Richárd bencés szerzetes gondolatai által inspirált keresztútval készült, az egyes stációkhoz személyes emlékekkel, számunkra kedves szövegekkel hangolódunk húsvétra. Rám esett az utolsó állomás, amikor is Jézust a sírba teszik. Egy régi, titokzatos olvasmányélményemet idéztem fel: Bulgakov *A Mester és Margarita* című regényének egy gyönyörű részletét.

A járvány első hullámán túl vagyunk, a sok nehézség közepette milyen erőforrásokat találtak ebben a rendkívüli helyzetben?

MÉSZÁROS MARTIN: Régóta terveztem, hogy elolvasok néhány fontos könyvet, és ha nincs karantén, biztosan nehezen találtam volna alkalmat arra, hogy kézbe vegyem Dosztojevszkijtől a *Félkegyelműt*

Mészáros Martin:

Bevásároltunk idős embereknek, maszkot, fertőtlenítőt, egyebet hoztunk-vittünk, éppen mire volt szükség. Ez nekünk is segítség volt, hogy ne bolonduljunk meg az albrélet négy fala között.

Mészáros Martin Mátyássy Bencével a Forró mezőkben

Történelmi háttér. Amíg zárva voltak a színházak, összeomlott a történelmi Magyarország – győzött az őszi forradalom Károlyi Mihály vezetésével. Tisza Istvánt meggyilkolták, november 16-án kikiáltották a köztársaságot. | fotó: részlet Az Est filmhíradójából

SZÍNHÁZ A „SPANYOL” IDEJÉN

1918-ban rövid kényszerszünet sújtotta a teátrumokat – és közben összeomlott a régi Magyarország

A spanyoljárványt kell bezárni, nem a színházakat – viccelődött 1918 őszén a Színházi Élet, miközben a kór már ezrével szedte áldozatait. Október 20-án végre elrendelték a hatóságok a színházak, mozik, orfeumok bezárását. Tíz nap múlva újra kinyithattak, de korántsem a közegészségügyi helyzet javulása miatt. Közbeszólt a politika és az üzlet. A cél a történelmi Magyarország végóráiban is a tömegek „elvezetése és szórakoztatása” volt.

A kór és hullámai

1918. március 11-én a kansasi Fort Riley katonai bázison észlelték először a később spanyolnáthának nevezett kórt (influenzát), amely New Yorkban is felütötte a fejét, az Európába vezényelt amerikai hadtestekkel pedig hamar átjutott az óceánon. Ezt követte 1918 nyarán a járvány második, pusztító hulláma, amely Amerikában, Franciaországban (Brest) és Afrikában (Sierra Leone) egyszerre jelent meg. Még tartott a világháború, a kór könnyen terjedt a lövészárkokban és a hátszágokban nélkülözni kénytelen lakosság körében is. A kutatók szerint az emberiség (amely 1900 táján mintegy 1,6 milliárd volt) 20 százaléka megfertőződött, a „spanyolban” meghaltak számát pedig 20 és 100 millió főre teszik (ehhez képest az első világháború katonai áldozatainak száma „csupán” 8-9 millió, a másodiké 22-25 millió fő volt). A járvány a sűrűn lakott területeken túl Új-Zélandot is elérte, és a sarkvidéki eszkimók között is szedett áldozatokat – írja Tarján M. Tamás a Rubiconban megjelent cikkében. A lecsendesedő harmadik hullám még évekkel később is szedett áldozatokat – köztük volt a Madeirára internált IV. Károly magyar király, aki 1922-ben hunyt el spanyolnáthában.

A világháború hadviselő országaiban járványról nyíltan beszélni – hivatalosan és a sajtóban – biztonsági kockázatot is jelentett. Spanyolország a semlegessége miatt kivétel volt: itt adtak először hírt a kór gyors terjedéséről, amit akkoriban tévesen úgy értelmeztek, hogy itt ütötte fel a fejét a járvány. Innen a „spanyol” elnevezés.

Széthulló ország

A Pesti Napló 1918. szeptember 13-án arról írt, hogy „*elvonult a spanyol nátha*”. A hónap végén a 8 órás újság még „*enyhének*” és „*normális lefolyásúnak*” ítélte a helyzetet. Másnap már arról jelent meg cikk ugyanitt, hogy a járvány „*teljes erővel pusztít nemcsak Budapesten, hanem országszerte*”. A közegészségügyi hatóságok eleinte nem akarták beismerni, hogy a „spanyol” nemcsak betegség, hanem járvány, hiszen az ország még hadban állt, és egy járvánnyal járó megannyi költség is az államot terhelte volna. Hetekig azért sem volt pontos helyzetkép, mert az influenzajárványok nem tartoztak a „bejelentésre kötelezett” betegségek közé, mint a kolera, a pestis és a himlő. Így nem is készültek naprakész nyilvántar-

„A pusztító járvány leküzdésére tett eddigi intézkedések hiábavalóknak bizonyultak, a veszedelmes kór változatlan erővel dühöng és szedi áldozatait. (...) A pusztító járványnak áldozatul esett csütörtökön reggel Karinthy Frigyes író felesége, Judik Etel. Karinthyét két nappal ezelőtt támadta meg a betegség, mely nagy lázzal kezdődött. A gyilkos kór csütörtökön reggel végzett az erős szervezetű úriasszonnyal. Az elhunyt, mielőtt Karinthy Frigyes nőül vette, színművésznő volt, az Új Színpad és előbb a Thália társaságnak volt oszlopos tagja. Drámai szerepeiben feltűnést keltő sikerei voltak.”

(Pesti Hírlap 1918. október 19.)

A képen Karinthy és Judik Etel, Siófok 1918 nyara
| forrás: Karinthy Frigyes összes fényképe

tások a fertőzöttekről, a halálesetekről. A Pesti Hírlap október 20-án – amely napon a színházak bezárását is elrendelték – azt írta: Budapesten „*eddig 13.964 betege és 796 halottja van a járványnak*”, a tisztí főorvos a betegek tényleges számát ellenben már százezer főre becsülte.

1918 ősze azonban – hiába szedte ezerszám áldozatait a „spanyol” – leginkább másról nevezetes. Ekkor élte végórát a régi Magyarország: a Monarchia vereségével véget ér a háború, felbomlóban az államrend, veszélybe kerül az ország területi integritása, az őszirózsás forradalommal „megváltozik a rendszer”, az ellenzék vezetője, Károlyi Mihály lesz a miniszterelnök, Tisza István korábbi (háborús) miniszterelnököt meggyilkolják, szétküllőben a hadsereg, hamarosan idegen csapatok jelennek meg az országban...

A közönség lélektana

A székesfőváros októbertől hivatalban lévő új polgármestere, Bódy Tivadar hiába kérte az illetékes belügyminisztériumtól a mozik, színházak, mulatóhelyek, iskolák, egyetemek bezárását, hetekig csak a nyitvatartások korlátozását sikerült elérnie. A kávéházak bezárásának ötletét az illetékesek elvetették, hiszen fontos szerepet játszottak a közéletkezdésben. Itt alaposabb takarítást írtak elő, a férőhelyek számát egyharmaddal csökkentették, s kora délután néhány órára szellőztetés

és rendkívüli takarítás céljából kis időre be kellett zárniuk – olvasható Géra Eleonóra cikkében, amely a BBC Historyban jelent meg.

Az egyre riasztóbb adatok miatt hozott intézkedések keretében október 20-án végül sikerült elrendelni a mozik, színházak, orfeumok kéthetes bezárását is. Ez komoly ellenállásba ütközött, mert a magánkézben lévő kulturális vállalkozások tulajdonosai mindent megtettek, hogy megakadályozzák a jól jövedelmező üzletmenet kényszerű felüggesztését. A színházigazgatók ráadásul azt tapasztalták, hogy „*a közönség lélektanához tartozik, hogy akkor keresi a nagyobb társaságokat és a szórakozásokat, amikor a bajok leginkább mutatkoznak. Egyik igazgatónk jegyezte fel, hogy 1915. márciusában azon a napon volt a legtöbb bevétele, melyen híre jött Przemysl elesének...*” (Przemysl a Monarchia legjelentősebb, többségében magyar katonák által védett erődjé volt, amelyet öt hónapig tartó véres ostromban vettek be az oroszok. A több ezer halott mellett 117 ezren kerültek hadifogságba.)

A színházak bezárásában a színészek is ellenérdekeltek voltak, hiszen „*anyagi szempontból különös megítélés alá esik a két hétre tervezett szünet a színházaknál, kabareknál, varietéknél. A színészek szerződése ugyanis mentesíti a színházigazgatót országos járvány esetére a gázsifizetéstől, illetve jogosítja őket a szerződés felbontására*” – írta a Pesti Hírlap.

Az újságok egy része – így tett a színházi (bulvár) sajtó is – bagatelizálta a járványt, sőt kedélyeskedő hangvételt ütött meg, és a *Majd a*

Miközben a zsúfolt kórházakban a járványban megbetegedettek a gyógyulásukban reménykedtek, akadt, akinek humorizálni volt kedve. A Színházi Élet riportere, Zugligeti kiszámította, hogy a járvány idején 840 ezer korona volt a színházak vesztesége, és így kedélyeskedett: „A spanyolnátha okozta a kárt, tehát elmentem a spanyol konzulátusra, hogy a spanyol kormányval tárgyaljak a kártérítés ügyében.”

Vica! című előadás premierjének elmaradásán kesergett. Karinthy Frigyes írói népszerűsége miatt a lapok hírül adták színésznő feleségének, Judik Etelnek a halálát, akivel két nap alatt végzett a kór... (Az irodalom is gyászolt: decemberben Kaffka Margit lett a járvány áldozata, és 1919 januárjában Ady halában is közrejátszott a „spanyol”).

Tömegigény és parancs

Tíz nappal a bezárások elrendelése után a budapesti színészek szövetségének válaszmánya „*egyhangúan konstataulta, hogy a színházak bezárása nemcsak súlyos anyagi károkat okoz, hanem igen jelentős kárt tesz irodalmi és kulturális szempontból is, anélkül, hogy a kívánt cél elérhető volna.*” Az ösztírozás forradalom vezetője, az újonnan kinevezett miniszterelnök, Károlyi Mihály október 31-én – ezen a napon lett gyilkosság áldozata Tisza István –, hatályon kívül helyezte az alig tíz napja hozott rendelkezést a színházak, kabarék, mozik, orfeumok bezárásáról. „*Döntését a politikai és társadalmi változásokkal, valamint a járvány alábbhagyásával indokolta. A rendelet célja a tömeg »elvezetése és szórakoztatása«, valamint a lakosság megnyugtatása volt*” – olvashatjuk Géra Eleonóra már idézett cikkében. A Károlyi vezette Nemzeti Tanács „parancsa” így szólt: november 1-jén az „*összes fővárosi színházak rendezzenek díszelőadást.*” Ezekre a Nemzeti Tanács ingyen osztogatott jegyeket, ám az előadások vagy politikai tüntetéssé változtak, vagy rémhírek miatt elmaradtak.

November 5-én már így lelkesedett a Pesti Napló: „*a soká bezárt színházak és szórakozóhelyek most hirtelen felszabadulva, valósággal ontják az eseményeket. Ezen a héten minden áldott napra esik valami*” – főpróba, repríz és hat bemutató. A járvány ugyan továbbra is szedte áldozatait, ám november végén „*arra a hírre, hogy a spanyoljárvány növekedésével megint szóba került a színházak bezárása, ezúttal nem annyira a színházgázgatók, mint inkább a színészek ijedtek meg. A színészek ugyanis egyértelműleg éppen most terjesztették szociális kívánságaikat a színházgázgatók elé, és az utóbbi-*

ak azokat tárgyalás alapjául elfogadták. (...) A színészek követeléseiket a színházi üzem jó menetelére alapították. Valóban, a közönség pár hét óta megint valósággal menekül a szórakozóhelyekre – felejteti.” Ehhez a Pesti Hírlap még azt is hozzátette, hogy a harctérről hazatérő mintegy száz katonaszínész elhelyezése is megoldandó.

Színházat a megszállóknak

Magyarországot nemsokára minden égtáj felől idegen államok csapatai, közöttük francia seregek szállták meg, de a későbbi trianoni békediktátum fényében is különösen visszatetsző a Pesti Hírlap felvetése: több színházban is futnak francia darabok, és amikor arra számíthatunk, hogy „*franciák szállják meg Budapestet (...) a színházgázgatók körében csak az kelt nem kis megdöbbenést, hogy a spanyol járvány miatt megint a színházak bezárására gondolnak (a járványbizottságok – a szerk.) és így abeyelt, hogy előadásaik révén önkéntelenül elbűszkélkedhetnek színházi kultúrájukkal, egy némaságra kárhoztatott város fogadja majd a franciákat.*”

A lapok örömmel adták hírül, hogy aggodalomra semmi ok, nem lesznek bezárások, mert „*a mai nebéz időkben szükség van a színházra.*”

KORNYA ISTVÁN

(A cikk megírásához nyújtott segítségért köszönet Gajdó Tamásnak. A lapokból vett idézetek az Arcanum Digitális Tudománytárából valók)

A száz éve aláírt trianoni „békeszerződés” következtében Magyarország elveszítette területének és lakosságának mintegy kétharmadát. A 320 ezer négyzetkilométer területű, 20 milliós középhatalomból 94 ezer négyzetkilométeres, 7 millió lakost számláló kisállammá vált. A veszteségek az élet minden területére kihatottak – sorozatunk korábbi részeiben a színházi élet átalakulását mutattuk be.

A Trianon-sorozat zárásaként a párizsi béketárgyalásokat idézzük meg, az ott született döntések körülményeit, előzményeit és következményeit járjuk körül – szorosan kötődve a Nemzeti Színház évfordulóhoz kapcsolódó produkciójához.

A békekonferencián beszédet tartó Apponyi Albert szerepébe bújó Rátóti Zoltán azt mondja: „a közönség érezhetően feszülten hallgatja végig a beszédet, amelynek egyébként – bár nem irodalmi szöveg – olyan belső logikája van, amit színészként én is át tudok venni.” Ablonczy Balázs történész is megerősíti: Apponyi Albertet már a maga kora is rendkívüli szónoki képességeiről ismerte.

A képen : a trianoni küldöttség tagjai a Tizenhárom almafa előadásában: Teleki Pál (Horváth Lajos Ottó), Csáky István (Rubold Ödön) és Apponyi Albert (Rátóti Zoltán)

A TÖRTÉNELEM SZÍNPADÁN

Apponyi Albert trianoni beszéde a színész és a történész szemével

Rátóti Zoltán a Nemzeti Színház Tizenhárom almafa című produkciójában előadja gróf Apponyi Albert 1920-ban elmondott híres trianoni védőbeszédét. A színművésszel és Ablonczy Balázs történésszel, a Trianon 100 MTA-Lendület kutatócsoport vezetőjével beszélgettünk arról, vajon a színpadon rendkívül hatásos, drámai szónoklat annak idején befolyásolta-e a párizsi béketárgyalás résztvevőit.

– Túlzás nélkül lenyűgöző élmény, ahogyan Rátóti Zoltán az elejétől a végéig elmondja a nevezetes szónoklatot a színpadon. De mit érez a színművész abban a nagyjából negyven percben?

RÁTÓTI ZOLTÁN: A beszéd a *Tizenhárom almafa – Trianoni utótörténet* című előadásban hangzik el, és a rendező, Vidnyánszky Attila ötlete volt, hogy rövidítés nélkül mondom el. Emberpróbáló feladat, de hatalmas színészi lehetőség is, és Vidnyánszky formátumú rendezőre vall, hogy megkockáztatta ezt. De azt hiszem, bejött. A közönség érezhetően feszülten hallgatja végig a beszédet, amelynek egyébként – bár nem irodalmi szöveg – olyan belső logikája van, amit színészként én is át tudok venni.

– A koronavírus-járvány miatt eddig mindössze kétszer mondhatta el színpadon, de mindkét alkalommal vastaps szakította félbe az előadást a monológ után. A századik

évfordulón sok mindent át tudunk élni Apponyi szavaiból, de volt-e bármilyen hatásuk a korabeli politikusokra?

ABLONCZY BALÁZS: Az az érdekes, hogy Apponyi beszéde a szomorú következmények ellenére sem volt teljesen hatástalan. A brit, a francia és az olasz miniszterelnökök – az amerikai delegáció ekkor már elhagyta a békekonferenciát –, vagyis Lloyd George, Georges Clemenceau és Francesco Nitti hajlottak is engedményekre. Lloyd George ekkor még azért verte az asztalt, hogy legalább a Csallóközt mint színmagyar területet ne csatolják el Magyarországtól. Később azonban megfordult a széljárás, tulajdonképpen váratlanul, és a franciák minden engedményt meggátoltak. Évekkel ezelőtt felvetettem, hogy az európai béketárgyalásokkal egy időben zajló közel-keleti egyezkedés lehetett ennek az oka, mert ott éppen a kőolajban gazdag iraki és szíriai területek felosztásakor léptek hátra a franciák – teljesen érthetetlenül. Megkockáztattam, hogy ez a váratlan gesztus Trianonért cserébe

Trianon 100 Kutatócsoport

A Magyar Tudományos Akadémia Lendület-programja 2009-ben indult, ennek keretében jött létre a Trianon 100 Kutatócsoport, amelynek vezetője **ABLONCZY BALÁZS**. A huszonkét főből álló, szokatlanul nagy tudományos testület valóban interdiszciplináris, szociológustól a művészettörténészen át a földrajzosig számosan részt vesznek benne. Munkájuk eredményét forráskiadványok, monográfiák, tanulmánykötetek, workshopok, konferenciák, cikkek és idegen nyelvű publikációk mutatják.

A Trianon 100 publikációi elérhetők a kutatócsoport honlapján: www.trianon100.hu

történt. Ezt persze az égvilágon semmivel sem tudtam alátámasztani, de olyan sikeres felvetés lett, hogy még Ormos Mária történész is bevette az egyik sikerkönyvébe.

– Akkor a hatás sajnos tisztázatlan életünk bizonyult. Miért nem volt esélye a magyar delegációnak érdemi eredményt elérni?

ABLONCZY BALÁZS: Mire mi megérkeztünk, már egy éve zajlott a konferencia. Mindenki fáradt volt, a felek unták és utálták egymást, az amerikaiak már haza is mentek – erre megérkeznek a magyarok, és közlik, hogy az egészet előlről kell kezdeni, mert méltánytalan megálgapodás született. Sajnos a mi sorsunk sokadrangú kérdés volt ahhoz képest, hogy a győztesek már kiizzadtak magukból egy békeszerződés-rendszert. 1919. január 18-án kezdődtek a párizsi tárgyalások, és mi 1920. január 8-án csatlakoztunk. Ez különben azért történt így, mert az antanthatalmak egyetlen magyar kormányt sem ismertek el legitimnek: sem a Károlyi-kormányt, sem a Tanácsköztársaságot, sem a szegedi ellenkormányt, ahogy a Friedrich- és a Peidl-kormányt sem.

Meglehetősen számító módon azzal érveltek, hogy egyik sem képviselte a magyar népakaratot. Ebben mondjuk finoman következtetlenség volt, hiszen a végül meghívott Huszár-kormány sem képviselte a népakaratot, merthogy ők sem választás révén kerültek hatalomra. Az előszobáztatásunk ideje alatt, vagyis éppen egy évig a hátunk mögött nyugodtabban lehetett egyezkedni.

RÁTÓTI ZOLTÁN: Azokra a drámai pillanatokra szeretnék rákérdezni, amelyek színészként engem is továbblendítenek a beszéd során. Abban biztos egyetértünk, hogy milyen lenyűgözően felépített retorikai teljesítmény Apponyi beszéde. A lefegyverző érvelés közben azonban akadnak olyan utalások, amelyeket ma már talán kevésbé tudunk értelmezni. Itt van mindjárt ez: „A többi háborút viselő nemzettel, Németországgal, Ausztriával és Bulgáriával kötött béke feltételei mindenesetre szintén szigorúak. De közülük egyik sem tartalmazott olyan, a nemzet létét érintő területi változtatásokat, mint azok, amelyeket nekünk akarnak megszabni.” Minek köszönhetjük ezt a „kivételezést”?

ABLONCZY BALÁZS: Mielőtt ezt a kérdést megválaszolnám, hadd erősítsen meg én is, hogy Apponyi Albertet már a maga kora is rendkívüli szónoki képességeiről ismerte. Herczeg Ferenc *A gótikus ház* című emlékirataiban leírja, hogy amikor Herczeget egy Arad melletti településen, Pécskán indították kormánypárti jelöltnek, ellenzéki ellenfele meghívta Apponyit, hogy tartson beszédet, és népszerűsítse Herczeg riválisát. Apponyi elment, mise után – ahogy illik – megtartotta szónoklatát, az asszonyok törölték a szemüket, a férfiak is odáig voltak. A fogadáson Apponyi – érzékelve a sikerét – megkérdezte, hogy akkor mire fognak szavazni, mire azt válaszolták neki a beszédétől ittasult emberek, hogy természetesen Herczeg Ferencre. „Akkor miért boldogítottak engem ide?” – kérdezte Apponyi. „Látni akartuk, milyen szépen beszél.” De Apponyiról nemcsak idehaza, hanem nemzetközi porondon is ismert volt, micsoda retorikai képességekkel rendelkezik. A Népszövetségben ő volt Magyarország fődelegátusa, és ebben a szerepben is híressé vált. És egyáltalán egy jelenség volt: 197 centiméter magas, sasorr, szakáll, a párizsi békekonferencián már hetven év fölötti, sokat látott politikus.

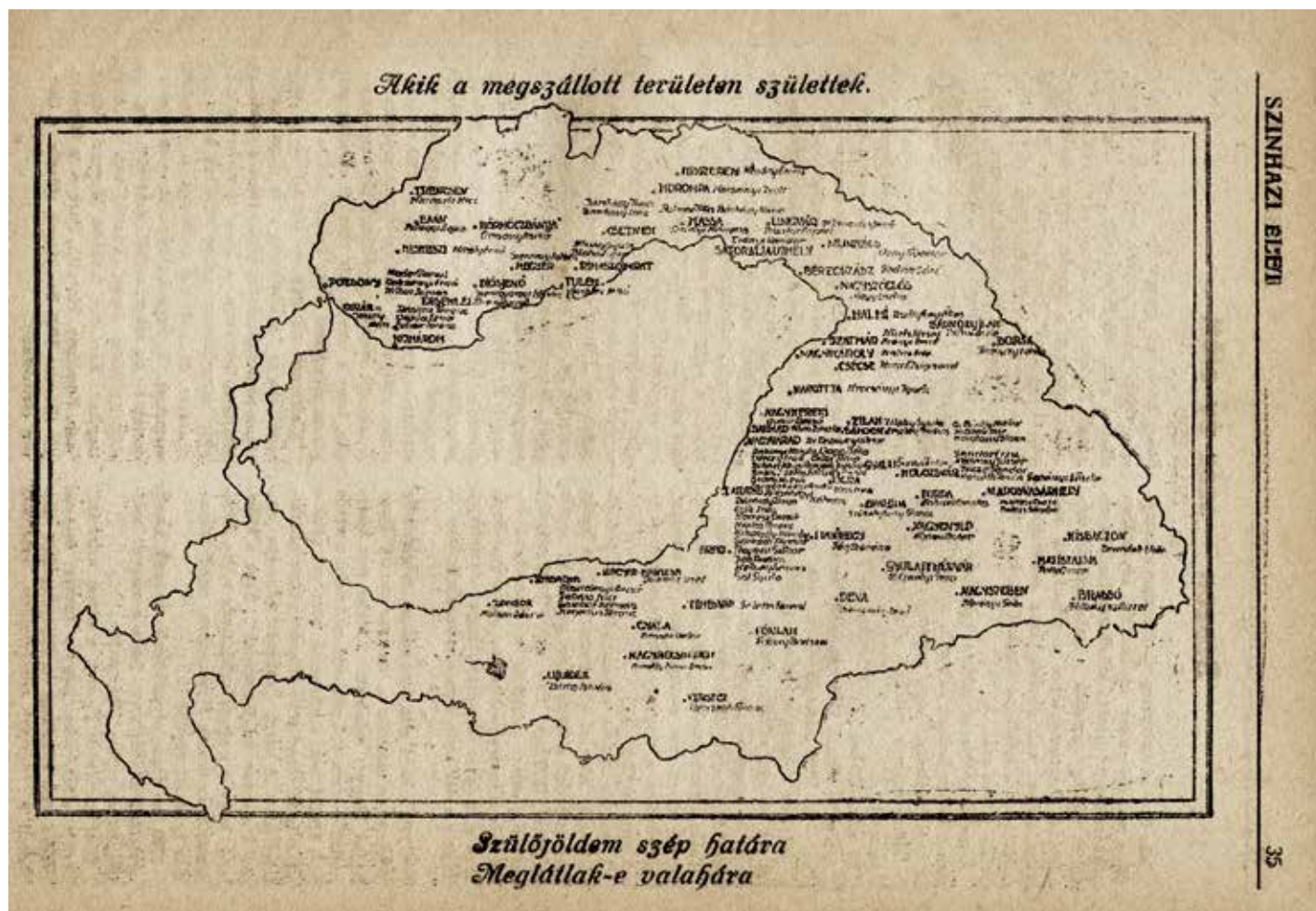
A békeszerződésünk, amire Zoltán kérdése vonatkozik, minden vesztes ország esetében egy kaptafára – a német szerződés mintájára – készült. Az viszont kétségtelen, hogy a rendelkezések területi tekintetben Magyarország irányában voltak a legszigorúbbak vagy legkönyörtelebnek. Persze a többiek is elszenvedtek területi veszteségeket, de nem ilyen mértékben. Meg aztán az osztrákok számára Bukovina elvesztése egészen más kalap alá tartozik, mint számunkra Erdélyé.

– A Tizenhárom almafa előadásban is látható, hogy a magyar delegáción belül szintén voltak viták.

ABLONCZY BALÁZS: Apponyi például sokáig azt vallotta, hogy el sem kéne utazni Párizsba. Amikor pedig 1919 végétől egyértelművé vált, hogy utazunk, amellet érvelt, hogy ne írjuk alá a békeszerződést. Az akkor emelkedőben lévő *Bethlen István* – későbbi miniszterelnök – véleménye pedig az volt, hogy igenis alá kell írni.

– Apponyi azért ódzkodott a kiutazástól, majd az aláírástól, mert tudta, úgyszólván kész tények elé állítják őket?

ABLONCZY BALÁZS: Ez is benne van, de talán fontosabb, hogy a kiutazás előtti minisztertanácson Apponyi elmondta, hogy neki biztos külpolitikai értesülései vannak arról, hogy a jobboldali német és orosz körök hamarosan összefognak, és ebből egy új erőközpont jön létre Kelet-Európában, ami teljesen felforgatja a viszonyokat. Apponyi arra számított, hogy Oroszországban a vörösök vesztenek a fehérekkel

A politika színpadán. A korszak egyik legnépszerűbb lapja, a Színházi Élet sem akar kimaradni a politizálásból, és érveket „küldött” Apponyi gróffal a párizsi béketárgyalásokra.

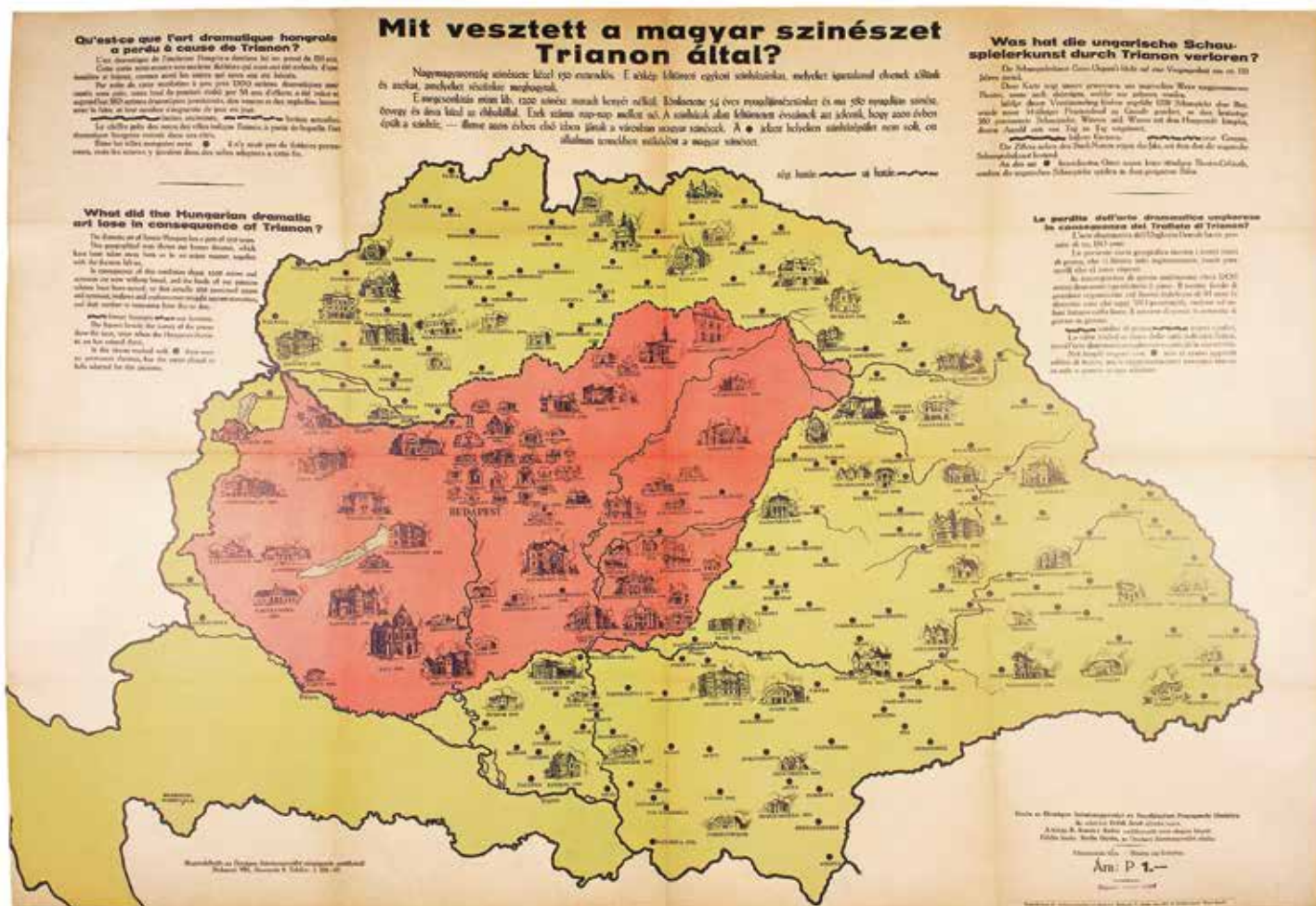
szemben, és az antant megszűnik erőtenyezőnek lenni. Ezen a – végül be nem teljesülő – külpolitikai kalkuláción túl pedig természetesen azt vallotta, hogy a békediktátum már rövid távon is Magyarország pusztulásához vezet majd.

RÁTÓTI ZOLTÁN: A nemzethalál víziója a mi előadásunknak is fontos része. Tulajdonképpen az egyetlen vonatkozása a trianoni traumának, amiből erőt meríthetünk: merthogy minden jóslat ellenére mégiscsak itt vagyunk. De idevág egy másik kérdés is. Apponyi a beszédben Magyarország megbélyegzése ellen azzal érvel, hogy hazánk nem is bírt teljes önrendelkezéssel. Szó szerint ezt mondja: „*De ez esetben a megtorlásnak, úgy vélem, arányban kellene állnia a bűnösség mértékével, és mivel Magyarországot sújtják a legszigorúbb és már a létét veszélyeztető feltételekkel, azt lehetne binni, hogy az összes nemzetek közül éppen Magyarországot tekintik a legbűnösebbnek. Uraim! Anélkül, hogy e kérdés részleteibe bocsátkoznánk, hiszen ezt benyújtandó okmányaink fogják megtenni, mindekelőtt úgy vélem, hogy ezt az ítéletet nem lehet kimondani oly nemzet fölött, amely abban a pillanatban, amidőn a háború kitört, nem bírt teljes függetlenséggel, és csak részleges befolyást gyakorolhatott az Osztrák–Magyar Monarchia ügyeire, és amely nemzet ezt, mint a legutóbb nyilvánosságra hozott okmányok bizonyítják, fel is használta arra, hogy helytelenítse azokat a lépéseket, amelyeknek a háborút elő kellett idézniök.*” Mire utalt Apponyi?

ABLONCZY BALÁZS: A Monarchián belül mindkét országrésznek volt egy sajátos autonómiája – belügyek, oktatás, gazdasági tervezés –, de ezeken kívül voltak közös ügyek: hadsereg, pénzügy, külpolitika. Ez utóbbiakról döntött a közös minisztertanács. Meglehetősen fontos, hogy ezen a közpolitikai fórumon *Tisza István* magyar minisz-

IX. évfolyam		1920 február 15-ől február 21-ig		7. szám
KIADÓ: ÁRA: Helyettesítő ár: 10.- Egyenlő rész: 4.- Hirdetési ár: 5.- Hirdetési ár: 5.-		SZÍNHÁZI ÉLET SZÍNHÁZI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP MEGJENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL Főszerkesztő: INCZE SÁNDOR		
A Színházi Élet térképe a párizsi béketárgyaláson Az Apponyi Albert gróf vezetésével Neuillybe visszautazott magyar békebizottság magával vitte a Színházi Élet legutolsó számát, amelynek megfelelő számú példányait a béketárgyalás aktáihoz csatolta. Apponyiék a győztesek elé terjesztik a magyar tehetségeknek azt a térképet, amelyet a Színházi Élet közölt és amely kimutatja, hogy hány magyar művész és író született az elszakadásra ítélt országrészekben. Vajha ez a mi térképünk hivatását teljesítő oda-útnak is és bebizonyítaná a győzteseknek, hogy Magyarország feldarabolása, a magyar kultúra szétszaggatása, kivégzése is jelenti. Ez a térkép bizonyítja, hogy az európai kultúrának mekkora kincsét akarják oda-útnak összezsúfolni. Az elszakadó országrészeknek ez a kultúrterképe, amit a Színházi Élet közölt és ami ime bejuttat Apponyiék podgyászába is, égő és forró tiltakozás. És ezekben az országrészekben nemcsak már érvényesült magyar tehetségek születtek, hanem fiatal, most fejlődő magyar talentumok is. Mi várna ezekre a magyar szót üldöző idegen hódoltság alatt... A mi térképünk az igazság statisztikája. És győznie kell, mint magának az igazságnak, amit fájdalmas hívással ábrázol.				

terelnökként ellenezte a Szerbiának küldött hadüzenetet. 1914. június 28-án Sarajevóban megölték *Ferenc Ferdinánd* trónörökösét, és rá egy hónapra érkezett a hadüzenet. Tisza ezekben a hetekben a háború ellen érvelt, mert szerinte a – nyilván sikeres – hadjárat olyan szláv tömegeket

Színház-politika. Bizonyító adatok – az Országos Színészegyesület és Nyugdíjintézet Propagandaosztályának négy nyelvű kiadványa, 1928 | forrás: OSZK

hoz a Monarchiába, ami felborítja az etnikai viszonyokat. Később Tisza igazi államférfihoz méltó módon már nem próbált azzal népszerűséget hajhászni, hogy korábbi háborúellenes álláspontját nyilvánosan hangoztatta volna. IV. Károlynak írt utolsó leveleiben azt kérte, hogy a király mentse fel a titoktartás alól, és hadd hozza nyilvánosságra, hogy ő nem akart háborút. IV. Károly ezt a lehetőséget nem adta meg neki, Tisza pedig sírba vitte ezt a titkot. Márványszilárdságú jellem volt. Apponyi valószínűleg erre célozhatott.

RÁTÓTI ZOLTÁN: Van az Apponyi-beszédnek egy bizonyos értelemben naiv érvelése. „*Felbírom Önöket, hogy küldjenek ki tudósokból állandó bizottságokat, hogy a való helyzetet megismerjék, és hogy az összehasonlítást megtehessek.*” Ezt egyébként az egyetemünk védelmében szorgalmazta. „*Látni fogják, Uraim, ezekben az okmányokban, hogy két egyetemünk, amelyek a kultúra legmagasabb fokán állanak, a kolozsvári, a magyar kultúra egyik régi székhelye és az újabb keletű pozsonyi egyetem, tönkretették. A tanárok elűzettek, és szeretném, ha megtudnák Önök, hogy kiket ültettek a helyükbe.*” Ez olyan, mintha ma Brüsszélből hívnánk ide elfogulatlan bizottságokat, hogy a valós helyzetet megállapítsák. Ez reális felvetés volt a részéről?

ABLONCZY BALÁZS: Ez amolyan utolsó szalmaszál. Egy háború veszteséként mégsem mehettünk úgy oda, hogy a bíráinkat kioktatjuk. Szóval ez inkább taktikai elem volt, amit annak érdekében vetett be, hogy enyhítsen a békefeltételeken. Ez beleillett a korabeli nemzetközi politikai élet eszköztárába. Amúgy ha jött volna egy független bizottság, tényleg azt látta volna, hogy a magyar intézmények – egyetemek, színházak – tönkremennek, és mondjuk a román hatóságok nyilvánosan botozzák a magyarokat. A másik ehhez hasonló taktikai elem a beszédben az, hogy felveti a népszavazás kérdését, pedig ennek a gondolata Apponyitól nyilván nagyon távol állt. Egy évvel korábban szembeköpte volna magát egy ilyen javaslat miatt, a békekonferencián azonban már érezték, hogy ezt fel kell vetni.

– A népszavazás Apponyi arisztokratikus egyéniségének mondott ellent?

ABLONCZY BALÁZS: Inkább arról van szó, hogy a magyar politikai élet vezető személyiségei az ezeréves Magyarország gondolatában szocializálódtak. A közjogi gondolkodásnak ez a szemlélet megingathatatlan része volt. Még *Jászi Oszkár* is, akit nem neveznek arisztokratikus beállítottságú politikusnak, szintén ebben a paradigmában gondolkozott. Ő 1918-ban benyújtott egy kantonizációs tervet, ami-ben vannak például románok lakta kantonok. De ő sem az elszakadás mellett érvelt, hanem a történelmi Magyarországon belüli nagyobb öngazgatási egységek mellett. A népszavazás fel sem merülhetett korábban, mert az egész politikai elit és magyar közgondolkodás ugyanazt látta a szeme előtt: ezt a Kárpátok ölelte, kenyér alakú országot.

Ha a teljes sorozatra kíváncsi,
itt elolvashatja az
összes, eddig megjelent részt!

RÁTÓTI ZOLTÁN: „Előszeregettel vádolnak meg bennünket azzal a szándékkal, hogy a kérdések nekünk nem tetsző elintézését erőszakkal fogjuk megváltoztatni. Távol állunk, Uraim, az ilyen esztelen tervektől.” A kicsit ironikus megfogalmazásból azért kihallani egy meg nem fogalmazott vádat, miszerint mi is erőszakosak voltunk.

ABLONCZY BALÁZS: Ez egy imázsprblémából fakad: a magyarok a nyugati jelentésekben úgy jelennek meg – egy helyütt szó szerint is –, hogy mi lennénk Kelet-Európa poroszai. Ez azt sugallja, hogy valójában a magyarok a tartóoszlopai az Osztrák–Magyar Monarchia háborús politikájának. Emiatt többen elmondták a békekonferencián, hogy tulajdonképpen nincs különbség Károlyi Mihály, Tisza István, Kun Béla és Horthy Miklós között, merthogy mind magyar nacionalisták, akik egytől egyig az ezeréves határokért harcoltak. Nekünk utólag ez komikusnak tűnik. Akadtak olyan nyugati diplomaták is, akik szerint a békeszerződés kitalálóinak kérlelhetetlensége lökte a bolsevikok kezébe Magyarországot. Egyébként pedig az előbbi megközelítés is meglehetősen egyoldalú, hiszen a magyar nacionalizmus valóban erős ideológia volt. De nem terméketlen: a magyar nemzetépítés eredményeit hirdeti az első földalatti a kontinensen, az Operaház, az egyetemek, szóval egy gyümölcsöző, fejlődő berendezkedés.

– Elvesztettünk egy világháborút, a román csapatok már Budapestig jutottak, túl vagyunk a Tanácsköztársaságon, és Apponyi Albert gróf ott áll hazánk bírái előtt. Miközben Rátóti Zoltán a színpadon belehelyezkedik a politikus szerepébe, mikor érzi, hogy most mondja ki ennek a drámai beszédnek a kulcsmondatát?

RÁTÓTI ZOLTÁN: Nem olyan fontos, de a karantén idején odahaza is elmondom hetente legalább egyszer a beszédet, hogy frissen tartsam a reménybeli ősi színháznyitásra. A szónoklat egyik legfrappánsabb mondata mindenképpen ez, és szerintem Apponyi az egyik legfontosabb érvnek szánta: „*Allíthatom azonban, hogy ha az egykori Magyarország nemzetiségi politikája ezerszer rosszabb lett volna, mint ahogy azt legelkeseredettebb ellenségeink állították, még akkor is jobb annál a helyzetnél, amelyet szomszédaink és csapataik a megszállt területen teremtettek.*” Ez alapvetése az érvelésének...

ABLONCZY BALÁZS: Ráadásul ezt franciául mondta el. Nehéz persze összehasonlítani a kisebbségi sérelmeket, de tény, hogy alapvető kulturális változást hozott Trianon a magyarok számára. A magyar büntetőjogban 1878, vagyis a Csemegi-kódex életbelépése óta nincs botbüntetés. A csendőrség persze szigorú volt, időnként pofozott, de a rendszerszintű, állami típusú erőszak nemzedékek életében volt ismeretlen a Magyar Királyságban. A román és a szerb hadsereg viszont szisztematikusan botozott. Sőt középosztálybelieket, főszolgabírókat, lelkészt, vasutast, papokat vertek nyilvánosan. Ez a megalázás pedig érthető módon sokkolta a magyarokat. 1918 ősze már mindenki számára az erőszak elszabadulásáról szólt. Láttam orvosi látleteket, és a botozás bizony istentelenül tud fájni. Ezek nem nyolc napon belüli történetek voltak. Az országos levéltárban rengeteg beszámoló olvasható, micsoda brutalitással vert le például tüntetéseket az utódállami karhatalom. Egy Apponyi által sürgetett bizottság azt is láthatta volna, hogy az akkor nyolcvan százalékban magyarok lakta Kolozsváron 1919 szeptemberében elkezdték lecserélni a magyar utcanevtáblákat. A legtöbb magyart az rázta meg, hogy az új berendezkedés mindenütt rendkívül erőszakos volt. A nem túl jó piárral rendelkező román és szerb megszállók mellett igaz ez a csehekre is. Róluk az a kép él, hogy jó demokraták, és *Hrabal* népe kedélyesen sörözik, de ők is nagyon durvák voltak. A cseh szakirodalom manapság nemzeti diktatúráként említi ezt az időszakot. 1919 első heteiben – például Zselízen, Pozsony-

„Jelenség volt: 197 centiméter magas, sasorr, szakáll, a párizsi békekonferencián már hetven év fölötti, sokat látott politikus” – mondja Ablonczy Balázs Apponyi Albertről. A kép Párizsban a béketárgyalás idején, 1919 januárjában készült | fotó: Bibliothèque Nationale de France, gallica.bnf.fr

ban – legalább egy tucat sortüzet rendeztek. Itt tizenhárom éves gyufaárus lányok haltak meg, nem utcai harcokban történtek karhatalmi túlkapások. Mindez igazolhatja Apponyi állítását.

RÁTÓTI ZOLTÁN: A Trianon óta eltelt száz év pedig azt is megmutatta, hogy a botozáson túl ez a békeszerződés nem csak fizikai sebeket ejtett. A magyar kisebbség életének módszeres vagy csak esetleges megkeserítése hullámzó intenzitású folyamat, de sajnos hol erősebben, hol gyengébben, töretlenül tapasztalható. Apponyi beszéde ebben az értelemben bizony szomorú jóslatnak bizonyult.

LUKÁCSY GYÖRGY

A cikk először A Szív című folyóirat 2020. májusi számában jelent meg (jcsuitakiado.hu)

OLVASNIVALÓ SZÍNHÁZ

Öt évad írásban és képen

Nemzeti Színház,
a nemzet színháza – 2013 – 2018

Mitől nemzeti a Nemzeti? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A gazdagon illusztrált kötet a Vidnyánszky Attila igazgatásával 2013-ban kezdődött új korszak törekvéseit mutatja be. A kötetből megismerhető az a működési struktúra, amely a Nemzeti Színház az elmúlt öt évadja alatt épült és teljeseedett ki. Eöri Szabó Zsolt közel 400 fotográfiáján keresztül tárul fel az olvasók előtt a Nemzeti Színház 2013 és 2018 közötti öt évadjának színpadi világa.

Ár: 3900 Ft

Csíksomlyói passió

Egy előadás zárandókútja

A gazdagon illusztrált kötet a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncgyűttes közös produkciójának 2018. augusztus 18-i, csíksomlyói „hazatéréséről” szól. Az MMA Kiadó gondozásában megjelent munkakönyvben megszólalnak az előadás főbb alkotói, többek között Vidnyánszky Attila, Zsuráfszky Zoltán, Szócs Géza és Berecz András is. A fotókat a Prima Primissima díjas Benkő Imre és a Nemzeti Színház fotográfusa, Eöri Szabó Zsolt készítette.

információ: www.mmakiado.hu

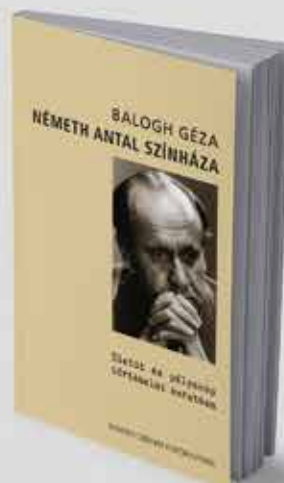
A Nemzeti Színház Kiskönyvtára sorozat kötetei

Eugenio Barba:

Hamu és gyémánt országa

Eugenio Barba, a holstebrói Odin Teatret megalapítója a 60-as évek elején Jerzy Grotowski opolei műhelyében szerzett élményeit idézi föl. Grotowski huszonhat Barbához írt levele két iskolateremtő színházi alkotó útkeresését, mester-tanítvány viszonyát és barátságát dokumentálja.

Ár: 2500 Ft

Balogh Géza:

Németh Antal színháza

Életút és pályakép történelmi keretben: **Németh Antal** (1903–1968) a hazai rendezői színház úttörőjeként 1935-től 1944-ig a Nemzeti Színház igazgató-főrendezője volt. A hitleri és sztálini diktatúra idején meghurcoltatása ellenére megőrizte alkotói függetlenségét.

Ár: 2000 Ft

Milánói leckék

Tadeusz Kantor (1915–1990), a 20. század nagy színházi nyelvújítója. 1986 nyarán olasz színinövendékeknek tartott mesterkurzust, amelynek Kantor által illusztrált szövegét tartalmazza a kötet. Ezt egészítik ki Balogh Géza, Katona Imre, Király Nina és Szász Emese tanulmányai.

Ár: 1969 Ft

KIÁLLÍTÁSOK A SZÍNÉSZMÚZEUMBAN

Bács Ferenc-emlékkiállítás

Nyolcvankét éves korában, 2019 áprilisában elhunyt népszerű színművészünk, Bács Ferenc. Halálának első évfordulóján kamarakiállítással idézi meg a sokoldalú művész szabálytalan pályafutását az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet (OSZMI).

Tizenhét, Marosvásárhelyen töltött esztendő után negyvenegy éves korában, érett színészként települt át Magyarországra, és az ország egyik kedvencévé vált. Egy-egy évadot töltött Miskolcon, illetve Győrben, 1979-től a Vígyszínház, 1987-től a József Attila Színház tagja volt. Egy év kihagyás után 1991-ben ismét a József Attila Színház társulatához csatlakozott. 1992–1998 között a Nemzeti Színház művésze volt. 1998-tól szabadfoglalkozású lett, majd 2000–2003 között a Soproni Petőfi Színházban játszott.

Színpadon ő volt Ivanov Csehov darabjában, Illyés Gyula *Fáklyalángjának* Görgyeje, Kleist *Homburg hercege*nek választófejedelme, a *My Fair Lady* Higgins professzora. Huszonhat nagyjátékfilmben és több tucat tévéjátékban szerepelt. Legjelentősebb filmes alakítása *A vörös grófnő* című alkotásban Károlyi Mihály gróf megformálása. 2006-ban Márai Sándort keltette életre *Az emigráns – Minden másképp van* című magyar-olasz koprodukcióban.

Összetéveszthetetlen orgánuma legendás szinkronszerepeiben is érvényesült. Az ő hangján szólal meg magyarul Brinkmann professzor *A klinika* című sorozatban, *A gyűrűk ura* Gandalfja és Tigris a *Micimackó* rajzfilmváltozatában.

Götz Annával a *My Fair Lady*-ben (Nemzeti Színház, 1994) | fotó: Fábián József

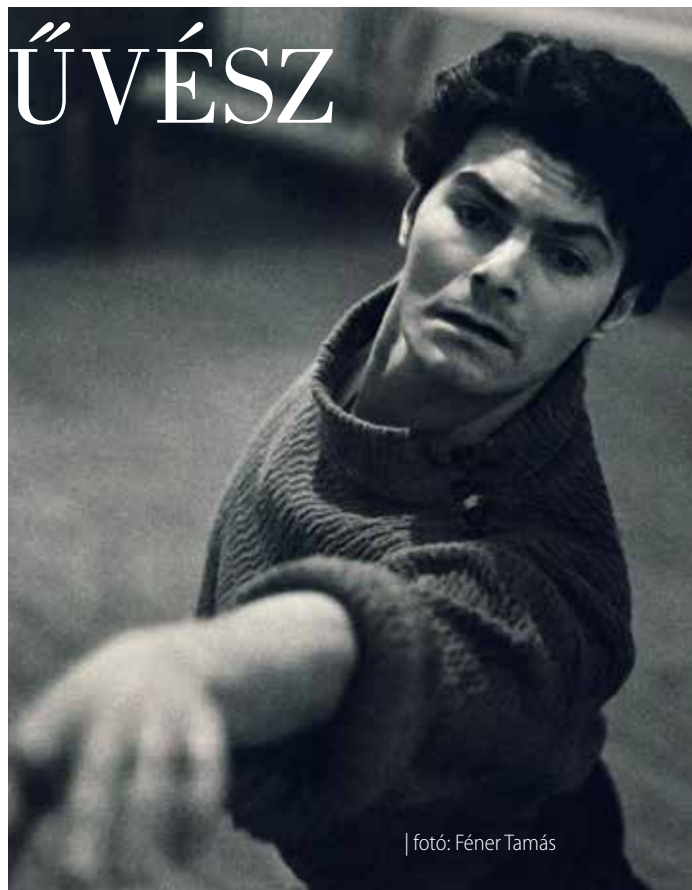
EGY SZÍNÉSZ,

EGY BALETTMŰVÉSZ

Herceg a vasfüggöny mögül

Róna Viktor (1936–1994), már nagybetegen úgy határozott, hogy halála után pályafutása dokumentumai az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Táncarchívumába, Európa egyik legnagyobb és legfontosabb táncművészeti gyűjteményébe kerüljenek. Az archívum munkatársai Róna életében még éppen elkezdhetnék az adomány közös áttekintését. Aztán a közelmúltban, negyed század múltán egy rendkívüli találkozás nyomán, a család jóvoltából a Táncarchívumhoz került a Róna-hagyaték további, eddig lappangó része is.

Rudolf Nurejev, Margot Fonteyn, Anton Dolin, Janine Charrat, Maurice Béjart, Alicia Alonso – csak néhány név a nemzetközi táncnagyságok közül, akikkel Róna együtt dolgozott, akiknek személyes emlékeit őrizi hagyatéka. A névsor nem akármilyen neveket folytatódik, ha eltávolodunk a művészeti ág szakmai berkeitől: John F. Kennedy, Reza Pahlavi, Ho Si-Minh, Pablo Picasso, II. Erzsébet, Yehudi Menuhin vagy a magyarok közül Karády Katalin, Latabár Kálmán, Honthy Hanna, Juan Gyenes, Salamon Béla, Csontos Gyula – a gyerekek vagy a felnőtt Róna lelkes, elismerő közönsége voltak mindahányan. Felnőtt-kora művészbarátai közt olyan további, kiemelkedő neveket találkozhattunk, mint Keleti Éva, Kovács Margit, Féner Tamás, Psota Irén, Mezey Béla vagy Horváth Ádám. Táncművész-alkotótársai, partnerei, növendékei végtelen sorából pedig csak tallózni lehet: Orosz Adél, Rácz Boriska, Lakatos Gabriella, Kun Zsuzsa, Ugray Klotild, Szarvas Janina, Pártay Lilla, Szumrák Vera, Kékesi Mária, Keveházi Gábor, Forgách József, Seregi László, Szakály György, Harangozó Gyula, Lőrinc György...

| fotó: Féner Tamás

A Bajor Gizi Színészmúzeum (1124 Budapest, Stromfeld Aurél út 16.) kiállításai szerdától vasárnapig, 14 és 18 óra között látogathatók.

Bővebb információ a kiállításokhoz kapcsolódó programokról: www.oszmi.hu // www.facebook.hu/oszmiibp

Történelmet írunk.

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál vagy fizessen elő kedvezményesen:

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

Már digitálisan is elérhető.

Egyik legnagyobb sikerű színpadai szerepét Tamási Áron Énekes madár című művében játszotta, partnere Nagy Anna. „Zenthe, miközben komédiás jókedvvel tréfálkozik, mesebeli cselszövőként ármánykodik, Magdót szédítgeti, s vénéány kedvesét bolondítja, ki tudja fejezni az öregedő férfi megfoghatatlan szomorúságát, a belátott kudarc elkerülhetetlenségét. Alakítása nem egyszerűen annyi, hogy egy nagy tapasztalatú, kellemes színész találkozott egy alkatára illő szereppel. Több annál: tréfásan mondott halálos igazság. Kivételes színészi tehetség” – írta kritikájában Berkes Erzsébet. (1973, Madách Színház, rendező: Kerényi Imre) | fotó: Keleti Éva (OSZMI)

ZENTHE FERENC – 100

Zenthe Ferenc – Rameshofer Ferenc néven – a ma már Salgótarjánhoz tartozó Salgóban született száz éve, 1920. április 24-én. Erdőmérnöknek, majd közgazdásznak készült, ám közgazdaságtudománytanulmányait félbeszakította, s 1941-ben beiratkozott a Színművészeti Akadémiára. Másodéves korában azonban behívták katonának. A világháború után nem folytatta színészi tanulmányait, hanem vidékre szerződött. Pécsi (1945–1948), győri (1948–1949) és debreceni (1949–1952) évek után 1952-ben lett a budapesti Madách Színház tagja.

„A színészt nem a főiskolán képezik, hanem a jól működő színházaknál” – nyilatkozta 2005-ban, amikor a Nemzet Színészei közé választották. „A Madách Színház és benne Ádám Ottó, Pártos Géza, Pécsi Sándor – akivel közösen döntöttük el, hogy színésznek állunk –, valamint a velem egy időben a Madáchhoz szerződő Psota Irén, Váradi Hédi életemet és pályámat alapvetően meghatározó személyiségek voltak. Hiába volt jó az indulásom a vidéki társulatoknál, amit a színházról és a szerepről tudni kell, főleg a Madách Színház tagjaként tanultam meg.

Népszerűségét azt 1950-es évek filmjeinek – *Rákóczi hadnagya*, *2x2 néha 5*, *Mese a 12 találatról* – köszönhetette, de egy ország ismerte és

kedvelte meg az 1963-as *Tenkes kapitánya* tévésorozat főszereplőjeként. Pályája végén évekig volt a *Szomszédok* rokonszenves Taki bácsija. Legnagyobb filmes alakítását az Oscar-díjra jelölt *Jób lázadása* című mozifilmben nyújtotta.

Zenthe Ferenc csaknem mindenben különbözött az őt megelőző művészgenerációtól: nem volt szálfatermetű, hangja nem ívelt át több regisztert – mégis hitelesen, manírok nélkül, eszköztelenül formálta meg szerepeit. Így vált a kisemberek hőisévé. Ahogyan a népmesékben a legkisebb fiú – megformált jellemei minden helyzetben feltalálták magukat, s igazságot szolgáltattak.

Minden elismerést megkapott: 1954-ben és 1968-ban Jászai Mari-díjat, 1975-ben Erdemes művész, 1989-ben Kiváló művész kitüntetését, 1997-ben Kossuth-díjat. 1998-ban örökös taggá választották a Halhatatlanok Társulatában. 2005-ben a Nemzet Színésze lett és életműdíjat kapott a 36. Filmszemlén. Szülővárosban a róla elnevezett színház őrzi emléket. Budapesten hunyt el 2006. július 30-án.

„Talán örökre a Tenkes kapitánya – csak a Tenkes kapitánya maradt volna a magyar filmtörténetben, s ez igazán nem csekély rang, ha nem talál rá Jób bácsi szerepe. A színész – minden mozdulatából kitűnik – fölismerete a nagy lehetőséget; ereje és önuralma teljében összpontosított az alakra. Zenthe a színpadon vérbeli realista, humorral megáldott komédiás – most van megújuló energiája ahhoz, hogy jelképes sorsot, jelképes személyt teremtsen” – írta 1984-ben a kritikus, Tarján Tamás. Partnere Temessy Hédi | fotó: Gáspár Miklós (Nemzeti Filmintézet)

MÁRAI, PASSIÓ

aug. 16., 26.

A Csíksomlyói passió előadása Esztergomban

Nyári előadások Gyulán, Debrecenben

Márai-premier Gyulán, szabadtéri és ingyenes *Csíksomlyói passió* Debrecenben – a Nemzeti Színház két előadással lesz jelen az újrainduló nyári színházi kínálatban.

A Gyulai Várszínházzal három éve indított közös programot a Nemzeti, amelynek keretében a közelmúlt nagy magyar íróinak drámái kerülnek színre a gyulai nyári fesztivál keretében. Weöres Sándor *Psychéje* és Székely János drámája, a *Caligula helytartója* után az idén Márai Sándor *A kassai polgárok* című drámája látható a Várszínházban. Az előadás premierje a Nemzeti Színházban szeptember 19-én lesz.

A *Csíksomlyói passió* nagyszabású szabadtéri előadasként volt látható a csíksomlyói nyeregben (2018) és az esztergomi bazilika előtt (2019). A *Passió* az idén nyáron a „Kálvinista Rómába” utazik, és ingyenesen lesz látható Debrecen főterén, a Nagytemplom előtti Kossuth téren.

A KASSAI POLGÁROK

hol? mikor?

Gyulai Várszínház

2020. augusztus 16. – 20 óra 30

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

hol? mikor?

Debrecen, a Nagytemplom előtt, a Kossuth téren

2020. augusztus 23. – 20 óra

A Nemzeti Színház nyári eseményeiről aktuális információk itt találhatók:

www.nemzetiszinhas.hu

JÁSZAI-DÍJ

Bakos-Kiss Gábor Jászai Mari-díjban részesült. A színművész a *Tizenhárom almafa*, *Az egy ember az örökkévalóságnak*, az *Egri csillagok*, a *Házasság Palermóban*, a *Csongor és Tünde*, az *Isten ostora* futó előadásokban, a 2020/21-es évadban pedig *A kassai polgárokban* és az *Ivanovban* lép színpadra a Nemzetiben.

SZELECZKY EMLÉKGYŰRŰ

Szűcs Nelli kapta 2020-ban a Szeleczy Zita Alapítvány által a versmondás népszerűsítéséért és magas színvonalú műveléséért adományozott emlékgyűrűt. Az elismerést a hagyományokhoz híven a Nemzeti Színházban évente rendezett Versünnep Fesztivál döntője alkalmával, a Magyar költészet napja ünnepén adják át. Az emlékgyűrű odaítéléséről az alapítvány és a Nemzeti Színház két-két tagjából álló zsűri dönt, kiegészülve az előző évi díjazottal, Bakos-Kiss Gáborral.

FONOGRAM-DÍJ

Földes László *Hobo Hé, Magyar Joe!* című lemeze Fonogram-díjat kapott „az év hazai klasszikus pop-rock albuma” kategóriában. A lemez anyaga a Nemzeti Színházban nagy sikerrel futó, *Hé, Magyar Joe!* előadásban is hallható Hobo és Rác József előadásában, élő zenei kísérettel. A Magyar Hangfelvétel-kiadók Szövetsége (Mahasz) 2020-as rendhagyó online Fonogram-gáláján Rác Gergő és Orsovai Reni, a Mörk, a Sárk Péter Trió, Lajkó Félix & Volosi, Krizso, a Bagossy Brothers Company is a további díjazottak között szerepelt. Életműdíjjal Kovács Katit és Göz Lászlót ismerték el.

MEGÚJUL AZ ÉPÜLET

Nagyszabású felújítás zajlik a nyári szünet idején a Nemzeti Színház épületében. Megújul a homlokzat, a nagyszínpad padlózata és emelőrendszere. Hasonlóképpen új padlót kap a Kaszás Attila Tere is. Az ötödik emeleten lévő régi festőműhelyt próbateremmé alakítják. Itt zajlik majd többek között a Kaposvári Egyetemen tanuló színművész hallgatók gyakorlati képzésének azon része, amelyet a diákok a Nemzeti Színházban töltenek.

ÚJ FÜGGÖNY

Kustán Melinda iparművész tervei alapján már készül a Nemzeti Színház nagyszínpadának új függőnye. A 167 négyzetméternyi drapéria a történelmi Magyarország hatvan tájegységének mintakincsét megidéző életfát ábrázol majd. Az egyes részeket hatvan asszony hímézi meg. A tervek szerint novemberre elkészülő alkotásról már forog egy road-movie Nagy Anikó Mária rendezésében. A képen a mosonmagyaróvári Csapó Frigyesné hímzőasszony az általa elkészítendő rábaközi motívum tervét tanulmányozza a forgatáson. (fotó: Kornya István)

PLAKÁTKAMPÁNY

Készülnek a 2020/21-es évad közötti plakátkampányának fotói. Perger Viktória fotóművész portréin a *Rómeó és Júlia* előadás alakjai jelennek majd meg. A plakátok októberben és novemberben kerülnek ki Budapest utcáira.

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2020. április–május,
VIII. évfolyam, 3–4. szám

FÓKUSZBAN: TRIANON 100

Öt írást szenteltünk a trianoni békediktátum centenáriumnak. Jászai Mari naplójegyzetei e tragikus esemény előzményeit felvillantó szenvedélyes reflexiók. Az aradi színjátszás 1918/20-as időszakáról szóló tényfeltáró tanulmány szerzői azokra a kulturális értékekre hívják föl a figyelmet, amelyek a történelmi kataklizma következtében veszendőbe mentek. Márai Sándor lírai hangvételű esszéje az 1938-as első bécsi döntés után a felvidéki szülőföldjére visszatérő magyar közösség katartikus létélményét örökíti meg. Németh László 1939-es írása már a magyarság újabb „nehéz próbáját” vizionálja, melyet a második világháború után kell majd Európa átrendeződő hatalmi viszonyai között kiállnia. A Wass Albertről szóló írás az író pályafutásáról, a 2. világháborúban tanúsított helytállásáról, majd az ezt követő száműzetés évtizedeiről ad érzékletes képet. Turcsány Péter írásának megjelentetését a Nemzeti Színház márciusi bemutatója teszi aktuálissá, mely Wass Albert *Tizenhárom almafa* című művének alapján készült.

„Az oltár, amely a legtömörebben foglalja magába az ősi eszmét, a férfi- és a női princípium egyesülését, kozmológiai értelemben olyan hely, ahol a vízszintes tengely (a véletlen, a kockázat, az esély, a mozgékony-ság tengelye) összefut a biztonság, reménység, *status quo* egy helyben álló, mozdulatlan, függőleges tengelyével. (...) Ez a pont az áldozat helye, ahol univerzális csere folyik: ahol a legdrágább, legreményteljesebb, legtisztább, legártatlanabb (bárány, fehér színű állat, szűz) adatik istennek, hogy az *egész* a közösség, a nép, a város, az ország üdvöt nyerjen.” (V.N. Toporov)

„A személynek a kollektivitással szemben való alárendeltsége hozzátartozik a dolgok természetéhez, ahogy a mérleg serpenyőjén a gramm alárendeltje a kilogrammnak. De lehetséges olyan mérleg, hol a gramm fölébe kerül a kilogrammnak. Egyedül az kell, hogy a mérleg egyik karja több mint ezerszer hosszabb legyen a másiknál. Az egyensúly törvénye szuverén módon fölötte áll a súlyok egyenlőtlenségének. De soha a kisebb nem győzhet a nagyobb súlyon, ha kettejük viszonylatában királyi fölénytel nem érvényesíti hatását az egyensúly törvénye.” (Simone Weil)

„A hidak építésével továbbra sem szabad leállni. Ha belegondolunk, ugyanez volt az összes korábbi színházi olimpia alap gondolata is. (...) A magunk 2023-as rendezvényének koncepciója is formálódik már. Leginkább az elmaradt ideji MITEM mottójával írható le, ami jelenleg foglalkoztat: »Öh, e zűr között hová lesz énem zárt egyénisége« (Mádách *Az ember tragédiája*, 3. szín). Vagyis az a kérdés, hogyan őrizhetők meg a mai felgyorsult, uniformizálódó világban a ránk hagyományozott, egyedi értékeink.” (Vidnyánszky Attila)

A tartalomból

„...már nincs túl sok időnk” – **Vidnyánszky Attila** a 2023-as Színházi Olimpiáról • A szűz és a céda város textúrája a mitológia tükrében – **V. N. Toporov** tanulmánya • Médeiák diszkurzív keretben – **Berta Erzsébet** recenziója • Detektívregényt a villanyosra! – **Szilágyi Zsófia** esszéje **Móricz Zsigmond** műfajkísérletéről, a Forró mezőkről • Trianon 100 – **Jászai Mari**, **Németh László**, **Márai Sándor** írásai • Színjátszás Aradon 1918–1920-ban – **Piroska Katalin** és **Piroska István** tanulmánya • „Töretlen hittel ember és magyar” – **Turcsány Péter** portrévázlata **Wass Albertről** • **Rajnai Edit** a honi színi kerületi rendszer kialakulásáról • Húsvéti napló – **Szabó Sebestyén László** költői prózája

„Egy író »fajmelege« és irodalmi értéke két különböző dolog. Nálunk mégis azok a művek tartósabbak, amelyek nagyobb fajmelegből születtek. Ez alighanem általános kelet-európai jelenség. A Lajta (...) ma olyan nagy élet- és stílushatár, hogy ami igazán túlról és csak túlról van: az ideát már csak póz, vagy a legjobb esetben »műveltség«. (...) Európaiaknak kell lennünk, természetes. De úgy, ahogy a franciák vagy az angolok: a helyhöz illően. Nekik nyugat, nekünk kelet-európaian. Mert az igazi balkanizmus: (...) ott lenni és otthon nem lenni [a Balkánon].” (Németh László)

„Amit egy nép minden erejével, egész lelkével, minden hitével akar, az kissé már van is. Jártunk külföldön, éltünk fényes és gazdag városokban, az egyéni sors felemelt és letaszított, de ha Londonban vagy Kairóban (...) valamilyen titkos jelről, beszédünk hangszínezéséről felismertük egymást, s azt mondtuk: »Rozsnyó« vagy »Kassa«, egyszerre csendesebben beszélünk, mert ami most következett, az már összeesküvés volt. Az volt akkor is, ha nem volt szavunkban politika. S az Eiffel-toronyra is azért másztunk fel, mert azt mondták, (...) talán Eperjesig lehet látni onnan.” (Márai Sándor)

Tájékoztatás a Szcenárium lapszámokhoz való

hozzájutásról:

+36 1 476 68 76

a Szcenárium a neten:

www.nemzetiszinhas.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

A FRANCIA MÚZSA SZEZONJA

20
20
21

Hoffmann meséi

LÁSZLÓ BOLDIZSÁR OPERAÉNEKES KOLONITS KLÁRA OPERAÉNEKES

CACTI | SALOME | POPPEA MEGKORONÁZÁSA | A KÉPZELT BETEG, AVAGY ÖFELSÉGE KOMÉDIÁSA | LES ENFANTS TERRIBLES (VESZEDELMES ÉDEN)
ISTVÁN KIRÁLY | SIMONA NÉNI | A CREMONAI HEGEDŰS | PÁRIZS LÁNGJAI | DON JUAN | HOFFMANN MESÉI | AZ EZRED LÁNYA
FANTASIO / FORTUNIO | PELLÉAS ÉS MÉLISANDE | ANDREA CHÉNIER | FIGARO³ | AZ ÚRHATNÁM POLGÁR | CARMEN

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL
ERKEL SZÍNHÁZ
ERKEL THEATRE

EIFFEL
EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Katona Kinga és Schnell Ádám a koronavírus miatt elmaradt bemutató, a Forró mezők főszereplői | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 2020/2021-ES ÉVAD BEMUTATÓI

Márai Sándor: **Kassai polgárok** | Szilágyi Andor: **Leánder és Lenszirom** | Móricz Zsigmond: **Forró mezők** | Anton Csehov: **Ivanov** | William Shakespeare: **Rómeó és Júlia** | **A liberalizmus diszkrét bája** | Hubay Miklós: **Ők tudják, mi a szerelem** | Szabó Magda: **Az ajtó** | Mihail Bulgakov: **A Mester és Margarita**